Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...бриин 21-нээ гарана | № 163 (15786) | 1981 оной июлиин 15, среда | Сэн 2 мүнгэн.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

У К А З

ЗЭДЫН РАЙОНОЙ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахынгаа үйлэдбэри хүгжөөхэ, экономико ба соёл һалбаруулха хэрэгтээ туйлаһан амжалтануудайнь түлөө, байгуулагдаһаар 50 жэл гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июлиин 8.

ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ БУЛТАДАА ХАБААДАЯ!

А. У. МОДОГОЕВ,

КПСС-эй Буряадай обкомой Нэгэдэхи секретарь

Эгээл эршэтэ, харюусалгатай кампанинуудай нэгэн—малай тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа саг хүдөө нютагта хүрэжэ ерээ. Олонхи ажахынууд үбһэ, сенаж, ногооной гурил, набшаһата тэжээл бэлэдхэжэ захалба.

Колхоз, совхозууд тэжээл бэлэдхэлгын ехэ хүдэлмэринис богони болзор соо бэелүүлжэ дүүргэхэ зэргэтэй. 570 мянган тонноһоо бага бэшэ үбһэ болон сенаж, 900 мянган тонно шэмэтэ тэжээл, 30 мянган тонно ногооной гурил бэлэдхэхые, ой соохоо, намаг налхитай газарһаа 60 мянган тонно ургамал адууһа малдаа хуряажа абахые түсэбөөр хараалагданхай.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүсэ шадалаа гүйсэд элсүүлхэ, эршэтэйгээр ажаллаха эрилтэ хододоо табидаг гээшэ.

Энэ жэлдэ малай тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ гэшэ илангаяа хүшэр бэрхэтэй байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Дахинаа ган гасуур боложо, республикымнай хэдэн районуудта тэжээлэй ургамалнуудта, сабшалангай ногоондо ехэ гарза хохидол оруулба. Ургаһан ногоогоо гүйсэд һайнаар сабшажа, шадаал һаа, ехэ тэжээл нөөсэлхын тула юрэ бусын хэмжээнүүдые абаха, колхоз, совхозуудай ажалшадай хэрэгые улам эршэтэйгээр ябуулха, хото городуудай хүдэлмэришэдэй, поселогуудай бүхы хүн зоной зүгһөө эдэбхитэй туһаламжа үзүүлхэ шухала. Иимэ оршон байдалда малай тэжээл һайнаар хуряажа абахын тула ургасадаа эзэн ёһоор хандаха хэрэгтэй. Али бүхы арга боломжонуудаа алдангүй, тэжээлээ гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абаха ёһотойбди.

Хүн зоной дунда эмхидхэлэй ба политическэ хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулхадаа, эдэнэй ажал хэрэгэй үрэ дүнгүүдһээ мяха, һү, үнгэгэ үйлэдбэрилэн абалга сэхэ дулдыдаха байна. Ушарынь гэхэдэ, элбэг тэжээл болон мал ажалай ашаг шэмэ хоорондоо сэхэ холбоотой гэжэ колхозник, совхозуудай хүдэлмэришэн бүхэндэ, малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаадажа байгшадта ойлгуулха шухала.

Эгээл иимэһээ хэншье энэ шухала хүдэлмэриин хажуу талада үлэхэ ёһогүй. Тэжээл бэлэдхэлгэ республикын бүхы ажалшадай бэелүүлхэ бодото хэрэг болохо ёһотой.

1981 ондо тэжээл нилээд ехээр үйлэдбэрилхын, тэрэнэй шанарыень һайжаруулхын түлөө тэмсэхэ эдэбхи гаргаһан Хяагтын районой Хүдэриин совхозой, Түнхэнэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой коллективүүдэй патриотическа үүсхэлые партиин областной комитет һайшаан дэмжэбэ.

Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ бултадаа хаба шадалаараа хабаадахые шиидэһэн Эгэтын. Һүбын сомоной Соведүүдэй ажалшад үнэтэ шухаг үүсхэл гаргаһан байна.

Суглаанууд дээрэ, бригаданууд болон звенонуудта, ажалша коллективүүдтэ, хүдөөгэй суглаанууд дээрэ энэ үүсхэлые шадаал һаа, үргэнөөр зүбшэн хэлсэхэ хэрэгтэй. Тобшолбол, энэ үүсхэлэй үргэнөөр дэмжэгдэхынь тула партийна комитедүүд оролдолго гаргаха зэргэтэй.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын ямар бэрхэшээл түбэгтэйгөөр үнгэрһэниинь хэндэшье мэдээжэ. Олонхи ажахынууд нютагтаа элбэг хүрэхэ бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл хуряажа шадаагүй дээрэһээ ондоо областьнуудта һолоомо бэлэдхэжэ, үбэлдөө хэдэн арбаад мянган тонноор ажахынуудта зөөжэ асарха, үхэр малдаа шэлбэһэтэ тэжээл суглуулха ушартай болоһон байна.

Эдэ хэмжээнүүдые бэелүүлһэнэй, тэжээл бэлэдхэлгые һайнаар эмхидхэһэнэй, мал ажалай олонхи хүдэлмэрилэгшэдэй, механизаторнуудай шэн габьяата ажалай ашаар үбэлжэлгэ эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ, үхэр малай гарзалалга зайсуулагдаһан байгаа. 1980 оной энэ үеынхидэ орходоо, байгша оной түрүүшын хахадта мяха — 5 процентээр, һү — 14 процентээр, үндэгэ гүрэндэ худалдалга 11 процентээр дээшэлээ.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын дүнгүүд һургаал абама байна. Нютагтаа малай тэжээл ехээр үйлэдбэрилхэ талаар үдэр бүриин залан сэхэ хүдэлмэри ябуулһан, шанарыень һайжаруулха тухайда анхаралаа хандуулһан, тэжээлэй килограмм бүхэнине ашаг үрэтэйгөөр, эзэн ёһоор, эрдэм наука болон түрүү дүй дүршэлэй дурадхалнуудтай зохилдуулан, тэрэнине һайнаар бэлдэжэ хэрэглэһэн ажахынууд, хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд хүдэлмэридөө һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан байна.

Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ анхаралаа һулаар хандуулдаг, эзэн буса, нозог нобшо ябадал гаргадаг, заримдаа бусадта найдаад һуудаг газарта ажалайнь үрэ дүнгүүд доогуур байна, адууһа малынь гарзална, үнеэдынь һубайрна.

Һаяхан Тбилиси хотодо болоһон баярай суглаан дээрэ Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ һэн: «Тэжээлэй баазые бэхижүүлгэ хадаа мал ажалые хүгжөөлгын гол шухала зорилго мүн. Энэ талаар мүнөөнэй табан жэл гол түлэб элбэг хүрэхэ тэжээл бэлэдхэлгын табан жэл болохо ёһотой».

Манай республика дотор шье малай тэжээл үйлэдбэрилхэ бүхы хүдэлмэрие шэнэдхэн һайжаруулха ёһотой байнабди. Һүүлэй үедэ партиин областной комитет, республикын правительство эдэ асуудалнуудые нэгэнтэ бэшэ хаража үзэһэн байна. Хүдөө ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб дотор тэжээл үйлэдбэрилгые үргэдхэхын тула урда урдынхиһаа горитой ехэ мүнгэн һомологдоно. Газар тариалангай хүрьһые хамгаалха, тарилгын талмайе үргэдхэхэ, тэжээлэй ороoһо тарианай ба тэжээлэй ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ талаар шэглүүлэгдэһэн хэмжээнүүд абтана. Шэнэ табан жэлдэ газар тариалан шанаржуулгын түхеэрэлгэнүүд, тэжээл хадагалха байра болон тэжээлэй цехүүд олоор бариглдаха байна. Үһалууриин газар дээрэһээ тэжээл үйлэдбэрилгые эрид дээшэлүүлхэ, шанарыень һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулха шухала.

Юрын бэшэ эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тула олон жэлэй хэрэгтэй байһаниинь элитэ юм ааб даа. Гэбэшье энэ жэлдэ ехэ юумэ хэжэ болоно.

Тэжээл бэлэдхэлгые эмхитэйгээр, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гээшэ мүнөө шухалын шухала зорилго болоно. Бидэнэртэ гектарнууд бэшэ, харин ехээр, һайн шанартайгаар бэлэдхэгдэһэн тэжээл хэрэгтэй. Хэды шэнээн тэжээл бэлэдхэһэнһээ, тэрэнэй нөөсэнүүдэй ямар байһанһаа ерэхэ үбэлжэлгын үедэ ажахы бүхэнэй ажалай амжалта дулдыдаха байна. Энээнһээ республикымнай мал ажалай хуби заяан, саашанхи жэлнүүдтэ тэрэнэй хүгжэлтэ дулдыдаха юм. Гансал ниитын бүхы адууһа малые бэшэ, харин хүн зоной хубиин адууһа малые элбэг хүрэхэ тэжээлээр хангаха шухала гээд онсолон тэмдэглэхые хүсэнэб.

Мүнөө үбһэ хуряалга эмхидхэлэй бүхы хүдэлмэриин гол анхаралда табигдаха ёһотой. Зүгөөр зарим районуудта ногооной яһала һайнаар ургаашье һаань, үбһэ сабшалгаяа үнжагайрүүлжа байһаниинь халагламаар.

Загарайн, Прибайкалиин, Сэлэнгын. Хориин районуудай ажахынуудта тэжээл бэлэдхэлгын оньһоя техникын түгэс заһабарилагдаагүй, үбһэ сабшаха бригадануудай, звенонуудай, отрядуудай бүридүүлэгдээгүй, хүдэлмэриин түсэбүүдэй табигдаагүй байһан ушар һанааемнай зобооно. Оньһото техникэеэ заһабарилгаяа үнжагайрүүлбал, үнэтэ сагаа гээхэ байнабди. Тракторна бүхы косилкануудые, ногоо хэрэшэхэ косилкануудые, пресс-подборщигуудые, ногооной гурил татаха агрегадуудые, мүн тэжээл бэлэдхэхэ бусад техникые ойрын сагта заһабарилжа дүүргэхын тула ажахынуудай партийна комитедүүд, хүтэлбэрилэгшэд хойшолуулашагүй шухала хэмжээнүүдые абаха ёһотой. Эдэ бүхы шалтагаануудаар оньһото техникые һаатуулан зогсоохогүйн тула заһабарилгын шанарта онсо анхаралаа хандуулжа, запас частьнуудые, агрегадуудые, узелнуудые олоор бүтээхэ шухала.

Гээгдэлдэ орохогүйн тула ногоо сабшалгаяа габшагайгаар ябуулха, сабшалга хуряалга хоёрой хоорондо заббһар гаргахагүйе оролдохо, шанарыень дээшэлүүлхэ арга онолнуудые тэжээл бэлэдхэлгэ дээрэ үргэнөөр ашаглаха хэрэгтэй.

Техникэ хэрэглэжэ болохогүй газарта — ойн соорхойн, намаг налхи газарай, тариалангай заха ба харгын хоёр талын үбһые гараар сабшаха, хуряаха хэрэгтэй болоно. Иимэ участогууд онсо анхаралда абтаха, саг болзортоо, зүбөөр хубаарилагдаха ёһотой.

Малшад өөһэдөө, пенсионернүүд, һурагшад тэжээл, илангаяа бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ талаар ехэ юумэ хэжэ шадаха.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой Д. Б. Сундуевай нэрэ республика дотор һайн мэдээжэ юм. Тэрэ түл абаха, нооһо хайшалха талаар жэл бүри үндэр дүнгүүдые туйладаг. Мүнөө жэл түрүү хонишон 100 эхэ хонин бүриһөө 153 хурьга абажа түлжүүлээ.

Тэрэнэй амжалтануудай нюусань гэхэдэ, Д. Б. Сундуев гэр бүлөөрөө үбһэ тэжээлээ бэлэдхэдэг юм. Нёдондо тэрэ 1423 центнер эрхим шанарай үбһэ бэлэдхэһэн байна.

Хориин совхозой хонишон, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат К. М. Танганов отара шадархи участок дээрэһээ жэл бүри 800 ба тэрээнһээ дээшэ центнер үбһэ хуряажа абадаг. Тэрэ өөрынгөө бэлэдхэһэн үбһэ тэжээлээр мүнөө жэлэй үбэлжэлгые амжалтатайгаар түтэсхэһэн, 100 эхэ хонин бүриһөө 122 хурьга абаһан байна.

Хэжэнгын, Бэшүүрэй, Зэдын, Сэлэнгын болон бусад районуудта иимэ жэшээнүүд олон. Малай фермэ, гүүртэ ба отара бүхэнэй коллективтэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ бодото даабари үгэхэ, үбһэ сабшаха участогуудые хубаарилха хэрэгтэй.

Мүнөө жэл бүдүүн ба шэмэтэ тэжээл ехээр нөөсэлжэ абаха гээшэ үшөө юугээрэй удха шанартайб гэхэдэ, иимэ үбһэ, сенаж, ногооной гурил, силос бардам хүрэхөөр бэлэдхэжэ абаа һаа, малай рационгдохи ороoһо тарианай зүйлнүүдэй дуталдалгые хүсэлдүүлхэ, малай тэжээлдэ оровһо багаар гаргашалха, тарианай зүйлнүүдые багаар гаргашалаад, бүри ехэ продукци абаха аргатай байхабди гэжэ мартажа болохогүй.

Бүхы звенонуудай, бригаданuудай хүдэлмэрие зүбөөр, али бүхы талаһаань бодомжолон эмхидхэхэ гээшэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ эгээл шухала байна.

Бодонгуудай совхоз үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые шадамараар эмхидхэхэ талаар жэшээ боломоор. Үбһэ хуряалгын эхилһэнһээ хойшо тус ажахыда бүхы оньһон техникэ, ажал хэжэ шадаха бүхы хүнүүд энэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдадаг юм. Тиихэдээ морин ба гар сабшалга үргэнөөр хэрэглэгдэдэг. Намаг налхи, дэгнүүл газарай, ханаабай ногоо хуряалгада онсо анхарал хандуулагдадаг. Тиигэжэ ажахыда горитой хэмжээнэй бүдүүн тэжээл хуряагдадаг. Иимэ газарта үбһэ бэлэдхэхэ гээшэ өрөө хэрэг, нэмэлтэ гаргаша хэрэгтэй болодог. Гэбэшье иимэ үбһэн зөөжэ асарагдадаг һолоомонһоо хэдэ дахин хямда болоно гэжэ ажахыда тооложо гаргаһаниинь харуулна, урдахи жэлнүүдэй дүй дүршэл энээниие батална. Теэдшье иимэ тэжээлые холо гадуур бэшэ, нютагтаа бэлдэнэ бшуу. Энэмнай баһал ехэ удхатай. Тинмэһээ ажахы, отделени, бригада бүхэндэ энэ хэрэгые эмхидхэлгэдэ ехэ анхаралаа хандуулха шухала.

Тэжээл бэлэдхэхэ бригаданuудые, отрядууд болон звенонуудые хэн толгойлхоб гэжэ мүнөөнһөө мэдээжэ байха ёһотой. Партийна комитедүүд шухала участогуудта коммунистнуудые табиха, партийна, партийно-комсомолой саг зуурын бүлэгүүдые, арадай хиналтын постнуудые, депутадуудай бүлэгүүдые эмхилхэ ёһотой. Залуу, механизаторнууд болон гар хажуурщадые дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэдтэ даалгахада дээрэ, һурган хүмүүжүүлхэ аргые үргэнөөр хэрэглэхэ хэрэгтэй.

Механизаторнуудые хажуураар, бусад хэрэгсэлнүүдээр хангагүй дээрэһэнь, хура бороohoo болоно, техникын һаатаха баатай болохоо гү, али бусад шалтагаанаар хүнүүдэй ажал хэрэггүй байха ушар үсөөн бэшэ дайралдадаг.

Тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэрие эмхидхэлгэдэ бүхы юумэн эртээнһээ харада абтаха ёһотой гэжэ эдэ бүгэдэ батална. Оньһожоруулагдамал бригаданuудые техническэ талаар хангалтые һайнаар эмхидхэхэ, тэжээл бэлэдхэлгэдэ хабаададаг хүнүүдтэ ажалай ба амаралтын һайн байдал байгуулха, эдеэ хоолоор хангалтые һайнаар эмхидхэхэ, эсэсэй эрхим дүнгүүдые туйлахын түлөө — һайн шанартай үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхын түлөө мүрысөө үргэнөөр эмхидхэхэ тушаа онсо анхарал хандуулха шухала.

Намаг налхи, дошо болдогтой газарта үбһэ бэлэдхэдэг хүнүүдтэ урмашуулгын хэмжээнүүдые нэмэжэ абаха, һайнаар түлэхэ, мүнгөөр ба үбһөөр шагнаха ушартай.

Ажалай ветерануул, һурагаг залуушуул тэжээл бэлэдхэлгэдэ ехэ туһаламжа үзүүлжэ шадаха. Гансал ажалша коллективүүдтэ бэшэ, мүн айл бүхэндэ үбһэ бэлэдхэхэ даабари үгэдэг, огородой, тосхонуудай захын, малай байра, үбһэнэй хашаа соохи, малай зуһалангай ойро тойронхи үбһэ ногооe хуряажа абадаг ажахынууд зүб юумэ хэнэ.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдөөгэй хүн зониие үргэнөөр хабаадуулхын тулада ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, потребкоопераци хүн зондо хажуур, бүлюу, алха болон үбһэ хуряалгада хабаатай бусад хэрэгсэлнүүдые худалдалгые эмхидхэхэ зэргэтэй.

Витаминтай ногооной гурил бэлэдхэхэ арга боломжо мүнөө хаа хаанагүй бии. Тариалан дээрэхи ногоон набша намаагай хүсэд ургаагүй газарта халаахай, мүшэр, хулһа хэрэглэхэ хэрэгтэй. Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй болон бусад зарим районуудта энэ хүдэлмэри мүнөө дээрээ хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Республика дотор бүхыдөө июлиин тэнгэй байдалаар, 30 гаран АВМ элдэб шалтагаанаар хүдэлгэгдөөгүй байба. Ногооной гурил татаха олон агрегадууд нэгэ халаанда хүдэлнэ. Сүүдхэдэ оройдоол 2—3 тонно гурил татана.

Хурамхаанай, Хориин, Мухар-Шэбэрэй районуудта Госкомсельхозтехникын 56-дахи оньһожоруулагдамал колоннын гэмэр шэнэ агрегадуудые хабсаргалга, ашаглалгада оруулха хүдэлмэри һаатажа байна. Эдэ бүхы дутуу дунданuудые дары түргөөр усадхан зайсуулха хэрэгтэй.

Газарай хүрьһэндэ шииг нойтоной тон дутамаг байһанһаа, һүниндөө хүйтэрһэнһөө шалтагаалан, олонхи районуудта тэжээлэй ургамалнуудай тарилга хохидоно. Энэ ушар тэжээлэй ургамалнуудай тарилгада ехэ анхарал хандуулха ба харууһа хангаха эрилтэ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй урда табина.

Бүлүүр станцинуудай хүдэлмэри һуларуулжа яашье болохогүй. Харин хаа хаанагүй, багаханшье арга боломжын бии байһан газарта уһалалгын хүдэлмэри үргэлжэлүүлхэ, тиихэдээ газар уһалдаг техникын үндэр бүтээсэ туйлаха шухала. Промпашной ургамалнуудай таригдаһан газар һайнаар һэрэхиилгэхэ, зүрүүдүүд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, нэмэлтэ тэжээл тарааха, буртаг үбһэнүүдыень үгы хэхэ гээшэ мүнөөнэй ушар байдалда ургасын түлөө тэмсэлэй үрэ ехэтэй хэмжээнүүд болоно. Иимэ хүдэлмэри хаа хаанагүй ёһотой һайнаар ябуулагданагүй гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Тэжээл силослэжэ эхилтэр багахан саг үлөөд байна. Техникээ, транспортаа, сенажай ба силосэй байрануудые хүсэд бүрин бэлдэхын тула энэ хугасаае хэрэглэхэ шухала. Хуряалгын эршэ темп бүхы ажалай амжалтануудые эндэшье хангаха болоно.

Түнхэнэй районой «Сибиряк» колхозой, Ивалгын ОПХ-гай, бусад түрүү ажахынуудай түрүү дүй дүршэл хаа хаанагүй тараагдаха зэргэтэй. Эдэ ажахынуудта поточно технологи хэрэглэдэг транспортно-хуряалгын оньһожоруулагдамал томо комплекснуудай хүсөөр сенаж ба силос дарагдадаг байха юм. Энэнь траншейнүүдые үбһэ ногоогоор түргэн дүүргэхэ, тэжээлэй үжэхэ, гутаха ябадал тохёолдуулхагүй арга олгоно.

Тэжээлнүүдэй шанар тухай дурдангүй үнгэржэ болохогүй байна. Бүхы түхэлэй тэжээлнүүдэй эрхим шанарые хангалга — тэжээл бэлэдхэлгын ехэ нөөсэ арга боломжонуудай нэгэн, гүрэнэй ба партийна тон шухала хэрэг гэжэ харагдаха ёһотой. Хуряалгын ба хадагалалгын технологинуудые эбдэһэнһээ шалтагаалан, тэжээл гутааһан, шэмыень бага болгоһон ушар бүхэн партийна, совет органуудай зүгһөө эрилтэ ехэтэйгээр сэгнэгдэхэ ёһотой.

Республика дотор бэлэдхэгдэдэг бүхы үбһэ тэжээл эрхим шанартай байгаа һаа, гансахан энэнь тэрэнэй шэмэтэй зүйлнүүдэй хэмжээе 45—50 мянган тонно тэжээлэй единицээр нэмээхэ арга олгохо, тэжээл үйлэдбэрилгые 15—17 процентээр нэмээһэн жэшээтэй болохо байгаа гэжэ мэргэжэлтэд батална. Бага бэшэ нөөсэ болохо байһаниинь элитэ.

Дүй дүршэлнүүдһээ харахада, тэжээл бэлэдхэхэ түрүү технологинууд, хуряалгын түргэн ойол арганууд, тэрэниие дараханаа, азодтой нэмэлтэнүүдые, тэрэшэлэн химическэ консервантнуудые үргэнөөр хэрэглэбэл, сенаж ба силосые найдамтай һайнаар хадагалга, тэжээлэй эрхим шанар хангадаг байна. Ажалай түлөөһэ бодомжотой зүбөөр эмхидхэбэл, материальна урмашуулга зүбөөр хэрэглэбэл, тэжээлнүүдэй шанар дээшэлүүлхэ хэрэгтэ туһа хүргэдэг. Эрхим шанартай тэжээл бэлэдхэһэнэй түлөө ехэ түлөөһэн үгтэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын министерствын, республиканска агрохимлабораториин, «Сельхозхимиин» нэгэдэлнүүдэй мэргэжэлтэд бэлэдхэгдэдэг тэжээлнүүдэй шанарые хинаха хэрэгтэнь колхозууд, совхозуудта ехэ туһа хүргэхэ зэргэтэй. Үбһэ тэжээлэй бэлэдхэгдэжэ байһан газарнуудта тэрэнэй шанарые түргөөр шэнжэлхэ, тэжээл бэлэдхэлэй хүдэлмэриин тогтоогдомол технологиие сахилгын хойноһоо шангаар хинаха, энэ хэрэгтэ ушарһан дутуу дунданuудые хаһа саг соонь зайсуулха хүдэлмэри һайнаар эмхидхэхэ ябадал тэдэнэй зорилго болоно. Социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые сэгнэхэдээ, бэлэдхэгдэһэн тэжээлэй шанарые заабол хараада абаха шухала.

Адууһа малые «түрүүшын ээлжээнэй» тэжээл гэдэгээр ажахы бүхэндэ хайшан гээд хангахаб гэжэ бодомжолходо таатай саг мүнөө бии. Һүнэй тугалнуудай, поршоонхонуудай, түрэхэ гахайнуудай, хурьгадай, шубуунай зальбараануудай тэжээл тухай хэлэгдэнэ. Тиимэ тэжээл витаминуудаар, саахараар, каротинаар, мүн залуу малда шухала бусад шэмэтэй бодосуудаар элбэг байха ёһотой. Тиимэ тэжээлэй орондо оровһо тариан амжалтатайгаар хэрэглэгдэдэг. Оронoй түрүү ажахынуудта монсойлгогдоһон, брикетэнүүд болгогдоһон үбһэнэй түйр, хартаабхын гурил, витаминтай үбһэн, холимол силос, оровһо ба бобы холижо буйлуулһан тэжээл, тариан сенаж ба бусад тэжээл үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Малай тэжээлэй рационгдо тэдэниие хэрэглэхэдэ, ашаг шэмыень эли бодо нэмээдэг, тэжээл ехэ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ арга олгодог байна. Иимэ арга нёдондо жэл Бэшүүрэй Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоздо хэрэглэгдэжэ, 400 гаран тонно тусхай силос дарагдаһан байгаа. Энэ совхоз тиигэһэнэй ашаар хабартаа хоёр һарын туриһада 5000 гахай тэжээгээ. Иимэ түхэлэй тэжээл үйлэдбэрилхын тула эгээн һайн ногоотой участогуудые илгажа үгэхэ, мэргэжэлтэдэй хиналта доро бэлэдхэжэ абаха хүдэлмэрие эмхидхэхэ хэрэгтэй.

Ажахынуудай ба партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ мүнөө ондоошье олон ажал хэрэгүүд бии байха. Бэлэдхэгдэһэн тэжээл фермэнүүдтэ абаашаха, нарин нягтаар бүридхэхэ, тэдэнэй бүрин байлга хангаха шухала.

Дулаан байратай байбал, уһаар, үри дэбисхэрээр хангагдабал, үбһэ тэжээлэй буйлуулагдан үгтэдэг байбал, адууһа мал багашье тэжээлтэйгээр һаадгүй үбэлжэхэ гэжэ дүй дүршэлһөө мэдэнэбди. Тиимэл ушарһаа малай байрануудые заһабарилха, тэжээлэй цехүүдые, фермэнүүдые шухала түхеэрэлгэнүүдээр хангаха, үбэлдөө һаадгүй хүдэлмэрилхөөр болгохо, үри хохир бэлдэхэ сагые дэмы үнгэргэжэ болохогүй.

Бэрхэтэй үенүүдэй тохёолдобол, манай республикын колхозууд болон совхозуудта гүрэнэй зүгһөө ехэ, али бүхы туһаламжа ходо үзүүлэгдэдэг байгаа, үзүүлэгдэхэ байха.

Зарим ажахынууд үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхидэл адляар бүдүүн тэжээл ондоо тээгүүр бэлэдхэхэ ушартай болохонь ха. Тэрээндэ бэлдэхэ хэрэгтэй.

Гэхэ зуура, ондоо тээһээ туһаламжада найдаад һууха бэшэ, харин тэжээл бэлэдхэлгын талаар өөһэдтөө, ажахы бүхэндэ эмхидэл түгэс, габшагай ажал хангаха, энэ хүдэлмэридэ бүхы ажалшадые үргэнөөр хабаадуулха шухала гэжэ онсолон тэмдэглэхые гол шухалада тоолоноб. Тиигээд лэ байбал, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ хүдөө ажахын урда табигдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэжэ шадахабди.

ТҮРҮҮШЫН 300 ЦЕНТНЕР

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгые Яруунын совхозой малшад яһала амжалтатай түгэсхэһэн юм. Тэрэнэй гол шухала нүхэсэлынь юун байгааб гэбэл, нёдондо жэл эндэ ниитын малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл нөөсэлэгдэһэн байгаа.

Энэ хараа шугамаа алдахагүйн тула мүнөөшье жэл совхозой ажалшад тэжээлэй асуудалда онсо анхарал хандуулан, үбһэ бэлэдхэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхөөр түсэблөө һэн. Тиигэжэ техникэ заһабарилха, үбһэшэдэй бригаданuудай бүридхэл гэхэ мэтэ ажал үни хада дүүргэгдэһэн гээшэ.

Эмхидхэлэй иимэ хүдэлмэриин амжалтатай бэелүүлэгдэһэнэй эсэстэ тус совхоз район дотороо тон түрүүлэн үбһэндэ оробо. А. М. Пупченкын хүтэлбэри доро ажахын гурбадахи отделениинхид нуга сабшалангдаа эмхитэйгээр гаража, түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, ажалай эршэ шангадана. Үбһэшэдтэ үгтэһэн техникэ, тракторай косилканууд, тармуур, подборщигууд гэхэ мэтэ хэрэгсэлнүүд үндэр бүтээсэтэйгээр ашаглагдана.

Иигэжэ Яруунын совхозой үбһэшэд 100 гаран гектарай үбһэ сабшажа, 300 центнер шахууень һүрилөөд байна.

Б. БАЗАРЖАПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ЕРЭЭДҮЙН ЕХЭ ЗАМУУД ТЭЭШЭ

Дүрбэдэхи жэлээ ниидэжэ ябаһан «Салют-6» гэжэ совет замбуулинай научна станциин удаан саг соо ниидэлгэ космонавтикын түүхэдэ толотомо хуудаһан болобо. «Салют-6» станци дээрэ бэелүүлэгдэһэн шэнжэлгын программа мүнөөнэй гол шухала научна асуудалнуудые шиидхэдэг байһаараа шалгарна.

—«Салют-6»—«Союз» гэжэ замбуулинай комплекс дээрэ удаан саг соо үргэлжэлһэн табан экспедициин гол дүнгүүдтэ зорюулагдажа, совет болон гадаадын журналистнуудай пресс-конференци июлиин 13-да Москвада болобо. Хэблэлэй, радио ба телевидениин түлөөлэгшэд элитэ мэдээжэ совет эрдэмтэдтэй, ракетно-замбуулинай түхеэрэлгэнүүдые зохёон бүтээгшэдтэй, космонавтнуудтай, СССР-эй Науканuудай академиин дэргэдэхи «Интеркосмос» гэдэг соведэй түлөөлэгшэдтэй уулзаба.

Пресс-конференциие хүтэлэгшэ СССР-эй МИД-эй хэблэлэй таһагые даагша Ю. Н. Черняков СССР-эй Науканuудай академиин президент академик А. П. Александровта үгэ үгэбэ.

Замбуулинай научна лаборатори болохо «Салют»—«Союз» гэжэ комплексые президент үндэрөөр сэгнээ. Газар шадарай замбуулинай дайдые, астрофизическэ зүйлнүүдые шэнжэлгэдэ, технологическа туршалгануудта, Замбуулинай дайдаһаа Газарай хойноһоо адаглан, шэнжэлгэнүүдтэ зорюулагдаһан үргэн ехэ хэмжээнэй туршалганууд тэрээн дээрэ хэгдэһэн байна.

Аха дүү оронуудай космонавтнуудай хабаадалгатайгаар «Салют»—«Союз» гэжэ программын уласхоорондын хубида А. П. Александров үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. «Салют-6» гэжэ станци дээрэ хэгдэһэн шэнжэлгэнүүд Эсэгэ оронoй эрдэм, техникын элитэ ехэ туйлалтэ, һэлгэгдэдэг экипажнуудтай саг үргэлжэ хүдэлдэг замбуулинай комплекснуудые байгуулха замда ехэ алхам болоно гэжэ тэрэ үгынгөө түгэсхэлдэ тэмдэглээ.

Удаань СССР-эй летчик-космонавт, техническэ эрдэмэй доктор А. С. Елисеев үгэ хэлэбэ.

«Салют-6»—«Союз» — «Прогресс» гэжэ замбуулинай комплекс шэнэ үеын замбуулинай түхеэрэлгэ болоно гэжэ тэрэ мэдүүлбэ. Ниидэлгын программаар хоёр түхэлэй онгосонууд—«Союз» ба «Союз Т» хэрэглэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. «Союз Т» түхэлэй онгосо ниидэлгын туршалганuудые гарахаһаа гадна, комплексын хүдэлмэрие хангаһан байна.

СССР-эй Науканuудай академиин Замбуулин шэнжэлгэнүүдэй институдай директор Р. З. Сагдеев, академик О. Г. Газенко, Космонавтнуудые һурган бэлдэдэг Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ түбэй начальнигай орлогшо, СССР-эй летчик-космонавт, авиациин генерал-майор А. А. Леонов үгэ хэлэбэ.

Һүүлээрнь эрдэмтэд болон космонавтнууд журналистнуудай асуудалнуудта харюусаа.

(ТАСС).

ЗУНАЙ ТАРИЛГА

□ ХУРА БОРОО САГ СООГОО ОРОНО. □ ХОЕРДОХИ УРГАСАНЬ —ГЭРШҮҮХЭ. □ ХАА ХААНАГҮЙ ЗУНАЙ ТАРИЛГА ХЭГДЭНЭ.

Тарингшадай һанал бодолые бэелүүлхые хүсэһэн юумэдэл, зунай ааяма халуун саг ехэ уһатай аадар бороогоор һэлгэгдэнэ. Оронoймнай олонхи районуудта һүүлэй үдэрнүүдтэ яһала шииг нойтотой байба. Иигэжэ хоёрдохёо тарилга хэхын тула нэмэлтэ арга боломжонууд нээгдэһэн байгаа.

Кубаниин, Ставрополиин, Доной тарияашад хоёрдохи ургасаяа тарихын тула хэдэн зуугаад мянган гектар таряалан таһалба. Июль һарада эндэ зарим районуудта хоёр һарын хэмжээнэй шииг нойтон унаһан байха юм. Иигэжэ гансал тэжээлэй ургамалнуудые бэшэ, харин гэршүүхэ тарижа ургуулхын тула таарамжатай һайн эрхэ байдал байгуулагдаа. Энэ зоныи ажахынуудта зунай тарилгын баян дүй дүршэлтэй болонхой. Түрүү колхоз, совхозууд иимэ полинуудай гектар бүриһөө 10—12, мүн тэрээнһээ үлүү ехэ центнер хүрпээтэ оровһо хуряажа абана.

Зунай сагай ехэл дулаан байһан ушар хоёрдохи тарилгада һайнаар нүлөөлнэ бшуу. Ородой үндэр тэгшэ бүхы газар дээрэ таригдаһан хүдөө ажахын ургамалнууд урда урдынхиһаа 10 — 15 үдэрөөр урид урган хүгжэжэ байна. Энэнь Хара далайн эрье шадархи кукурузаһаа эхилээд, Заполяриин редькэ хүрэтэр тэжээлэй ургамалнуудай үндэр баян ургаса хуряажа абаха арга олгохо байна.

Зунай иимэ таарамжатай һайн сагые һамбаашалжа, тариашад эршэмтэйгээр ажаллана. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь юуб гэхэдэ, наранай туяа гэрэл ургасада айхабтар ехэ нүлөө үзүүлдэг, тэрэниие алдажа болохогүй гэжэ К. А. Тимирязев заагаа.

Сезоной туршада нэгэ талмай дээрэһээ 2—3 ургаса хуряаха арга боломжонууд болон хэмжээнүүдые эрдэм ухаанда үндэһэлһэн дурадхалнууд зохёогдонхой. Жэшээнь, талата Украинада тэжээлэй ургамалнуудай тарилгын талмай бүхы таряалангай — 7—10 процентые, харин ойто талада, Полесидэ — 12 — 15 процентые, уһалууриин газар дээрэ 20 процент хүрэтэр эзэлдэг байна.

Белоруссии болон Прибалтикада зунай тарилга талмайн 10 процентһээ бага бэшые эзэлхэ ёһотой. Хэрбээ утэгжүүлгэнүүд болон тарилгын техникээр хангалгын һайжаруулагдаад байгаа һаань, тэрэнэй талмайе үргэдхэжэ болоно.

Хэрбээ Хойто Кавказай эрхэ байдалда иимэ тарилга хэхын тула 2—3 полиин таһалагдажа үгтэдэг байгаа һаань, уһалагдадаг газарай ашаг үрэ 15 — 30 процентээр ургаха. Ушарынь юуб гэхэдэ, Кубаниин олохон ажахынууд хоёрдохи ургасаяа хуряахадаа, тэжээлэй дүрбэдэхи—табадахи хубиие бэлэдхэдэг байна.

Сагай уларил иимэ арга боломжонуудые гансал урда районуудта олгоно гээд хэлэжэ болохогүй. Москва шадарай «Борец» колхоздо зунай тарилга бэлэдхэгдэһэн үбһэ ногооной гурбанай нэгэ хубиие үгэдэг байна. Аяар холын хойто зүгэй Мурманска областиин «Арктика» совхоз июль һарын түрүүшын хахадта редькэ тарижа ургуулаад, сентябрь һарада гектар бүриһөө 230 центнер ургаса хуряадаг байха юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ орон доторнай 4 миллион гектарһаа бага бэшэ полинууд дээрэ хоёрдохи тарилга хэгдэнэ.

Мүнөө зунай саг ургасын хуряагдаһан таряалангые элдүүрилхыень хүдөөгэй ажалшадые уряална. Шииг нойто ехэтэй газарай хүрьһэндэ һуулгагдаһан үрэһэн үндэр баян ургаса үгэхэ байна.

Д. СМИРНОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ҺУНГАГШАДТАЯА УУЛЗАБА

Национальностьнуудай Соведтэ һунгалта үнгэргэхэ талаар Кабанскын һунгуулиин 552-дохи округһоо «Главбурятстройн» барилга-хабсаралгын 8-дахи управлениин, Таловска түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой, Кабанскын районой «Шергинский» совхозой коллективүүдээр дэбжүүлэгдэһэн Алас-Дурна зүгэй ба Забайкалиин районуудтахи барилгын СССР-эй министр **Сергей Васильевич БАШИЛОВ** үсэгэлдэр Прибайкалиин районой түб Турунтаево тосхоной Соёлой ордон соо һунгагшадтаяа уулзаба.

Энэ уулзалгые КПСС-эй Прибайкалиин райкомой секретарь Г. Б. Цыденов нээбэ.

СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадай этигэмжэтэ нюур—Таловска түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой директорэй орлогшо В. А. Конев нүхэр С. В. Башиловай намтар, ажал ябуулга тухай суглараг шадта хөөрэжэ үгөө.

Уулзалга дээрэ авто-заһабарилгын заводой директор В. Ф. Гаськов, Сэлэнгын модоной баазын хүдэлмэришэн Н. В. Челмакин, районой ахамад врач В. Н. Падерин болон бусад үгэ хэлээ.

Удаань СССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат С. В. Башилов һунгагшадайнгаа урда дэлгэрэнгы үгэ хэлэбэ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ

Үнгэрэгшэ арбадахи табан жэлдэ манай коллектив заводоо һэлбэн шэнэлхэ, шэнэ технологи болон техникэ үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ хэрэглэхэ талаар ехэ оролдолго гаргаһан, горитой ашаг үрэ бэлдэһэн байна. Үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаглан, Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хэрэгтэй материалнуудые зөөхэ шэнэ түхэлэй суднануудые бүтээхэ гэһэн гүрэн түрын харюусалгата даабари нэрэтэй солотойгоор бэелүүлэгдэбэ. Тингэжэ эгээл түрүүшын томо теплоход болзорто сагһаа юһэн һараар урид бүтээгдэжэ, уһан замдаа гараа һэн. Бухыдөө табан жэл соо Байгал-Амарай түмэр замай барилгада хабаадалсаха гуша гаран судна бүтээгдэһэн байха юм.

Тиихэтэй хамта технологиин талаар нилээд олон орёо хүшэр асуудалнууд шиидхэгдээ. Шэнэ 758-дахи, 885-дахи проектнүүд ашаглагдаа. Тингэжэ манай республикада эгээл түрүүшынхеэ 15190-дэхи проектын земснаряд, «Р-99» гэжэ тамардаг кран, «Р-51Э» түхэлэй теплоход, 2,5 мянган тонно ашаа шэрэхэ баржанууд бүтээгдэһэн байна.

Табан жэлэй туршада заводой үйлэдбэридэ технологическа шэнэ процессүүдые нэбтэрүүлхэ, оньһон техникэ хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха талаар гурбан зуу гаран хэмжээнүүд бэелүүлэгдээ һэн. Тэрэнэй ашаар үйлэдбэриин техническэ хүсэн нилээд дээшэлээ. Гол фонднууд 38 процентээр ургаһан байна. Тусхай программаар хүтэлбэрилэгдэн хүдэлдэг станогууд тодхогдоо. Хүдэлмэришэдэй гараар бүтээгдэһэн ажалые оньһожоруулга 40,2 процентһээ 54 процент хүрэтэр ургаһан байна. Эдэ бүхы хэмжээнүүдэй ашаар ажалай бүтээсэ 27,9 процентээр дээшэлжэ, 1 миллион 600 мянган түхэригэй экономическа ашаг олзо абтаа. Арадай үргэн хэрэглэлгын эд бараа олон зүйлөөр, ехээр гаргадаг болообди. Тингэжэ юһэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо эд бараан 2,5 дахин ехээр гаргагдадаг болоо.

Шэнэ оньһон техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар 778,7 тонно хара металлай прокат, 5,23 тонно үнгэтэ металл, 209 кубометр модо, 12,33 тонно шэрэ, будагай зүйлнүүдые, 687 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ алмаһан байнабди. Тингэжэ үнгэрэгшэ табан жэлэй, мүн 1980 оной дүнгүүдээр манай коллектив нэгэтэ бэшэ республикынгаа, городойнгоо предприятинуудай дунда түрүү һуурида гаража, дамжуулгын Улаан тугуудташье хүртэһэн байха юм.

Мүнөө, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ, заводой коллективэй үмэнэ үшөө ехэ, харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Гаргадаг продукцимнай хэмжээн 32 процентээр, ажалаймнай бүтээсэ 33,9 процентээр дээшэлхээр хараалагдана. Гэхэтэй хамта хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулангүй, зарим газарта үсөөрүүлжэшье байгаад, түйлагдаха юм.

Хэнэйшье мэдэһээр, ямаршье амжалта түйлахын тула оньһон техникэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхэ, үйлэдбэриеэ хурдан түргэнөөр техническэ талаһаань зэбсэглүүлхэ шухала. Мүнөө үедэ манай завод барилгын ехэ талмай шэнги болонхой. Заводоймнай эзэлдэг газарай дүшэн процентдэн барилга хэгдэнэ. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ заводто хүдэлдэг хүн бүхэндэ найман дүрбэлжэн метр үйлэдбэриин талмай, тэрэ тоодо арадай үргэн хэрэглэлгын эд бараа гаргаха цех баригдажа ашаглалда үгтэхэ юм. Эдэ бүхы барилгын ба һэлбэлгын шэнэлэлтын хүдэлмэриие бидэ эрдэмтэдэй зүбшэн хэлсэжэ, мүнөө үеын шэнэ шэнэ түйлалтануудые хэрэглэн бүтээхые оролдодог гэзшэдби. Мүнөө заводнай оронойнгоо проектно-технологическа арбуриин институтай, түбэй ба тусхай конструкторско бюронуудтай нягта холбоо барисаа байгуулаанхай.

Үнгэрэгшэ табан жэлэй хугасаа соо заводой үйлэдбэриин металл гаргашалга 2,5 дахин дээшэлээн байна. Электрын элшэ хүсэн улам бүри ехээр хэрэглэгдэнэ. Тиимэһээ оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалаар шанга эрилтэ табигдадаг болоо. Тинмэһээ материал, электрын элшэ хүсэ, уһа алмаха талаар тусхай хэмжээнүүдэй бүхэли комплекс зохёогдон баталагданхай.

Мүнөө үедэ заводнай үргэдхэгдэжэ, республикын районуудта үйлэдбэриин объектнүүд баригдажа байна. Саашадаа Улаан-Үдын судна бүтээлгын завод гэһэн нэгэдэл болотороошье урган үргэдэхэ аалам.

Алмалта, арьбалалтын асуудалда онсо анхарал хандуулха, шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхэ талаар манай коллектив һаяхан шэнэ үүсхэл гарган үндэр социалис уялгануудые абаба. Теэд гансал энэ уялгануудые дүүргэлгэ манай гол зорилго болоно бэшэ. Үшөө олон юумэ бодожо, тооложо үзэхэ, үшөөшье ехэ ашаг үрэ, алмалта түйлахын түлөө оролдохо байнабди.

А. ЮХЛИН.
Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой директор.

Үдын совхозой Баян-Голой отделениин эхин парторганизациин секретарь Батор Холхоевич Цыбиков районно партийна 41-дэхи конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ, үйлэдбэриин һалбари бүхэндэ коммунистнуудые тааруугаар хубаарилан табиха хэрэгтэ горитой анхарал хандуулдагбди гэжэ тэмдэглээ һэн. Партиин гэшүүдые хонин ажалда олоор эльгээхэ тухай хөөрэлдөөн партийна суглаан дээрэ болоһон байгаа. Тиин мүнөө коммунистнууд Ш. Банзаргашеев, Шубэгэдэ, Н. Бадмаев Хан-Жаргаланда, Е. Банзаргашеева Полевой Станда, О. Хусаев Налюурта эхэ хонидые гэр бүлөөрөө харууһална. Үбэлжэлгын хаһые амжалтатайгаар үнгэргөөд, зуһаландаа буунхай. Энэ суглаан дээрэ болоһон хөөрэлдөөн тон зүб байгаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Коммунист Шоймпол Банзаргашеев хонишодой томодхогдоһон бригада эмхидхэлгэдэ ехэ шударгыгаар оролсоһон, шэнэ технологи нэбтэрүүлгэдэ түрүүшын алхам хэгшэдэй нэгэнниинь мүн гэжэ хэлэхэ шухала.

Отделениин партийна организациие хүтэлбэрилэгшэ Б. Х. Цыбиков олон жэлэй туршада һүрэг эхэ хонидые урагшатай һайнаар харууһалжа ябадаг шуу. Тэрэ Баруун-Шубгэдэ үбэлжэдэг, зуһадаг юм.

Баян-Голдо колхоз байхын һү һаалиин томо фермэ бии. Һүүлэй жэлнүүдтэ байрань үргэдхэгдөө, тэжээл бүйлуулдаг цех түхеэрэгдээ, уһалуури болон шабааһа сэбэрлэлгэ оньһожоруулагдаа.

Тээсгэн фермын коммунистнуудай хамтын суглаан боложо, МТФ дээрэ КПСС-эй гэшүүн А. Гончиков, В. Мардаева, комсомолшууд Е. Санжижитова, Г. Мухомедзянова гэгшэдһээ бүридэһэн партийно-комсомолой бүлэг байгуулха гэһэн шиидхэбэри абтаа һэн. Партгрупоргоор А. Гончиков һунгагдаа. Түс бүлэг бэелүүлхэ харюусалгатай зорилгоёо тодорхойлоо. Зунай үедэ һү ехээр һааха, үнеэн бүхэниие ороондо оруулха, һайн шанартай һү гүрэндэ тушааха, ажалай журам, хүдэлмэриин үдэр үдэрэй гуриим наринаар сахиха гээшэ бүлэгэй гэшүүн бүхэнэй, МТФ-гэй бүхы коллективэй дайшалхы зорилгонь болохо ёһотой гэжэ мэдэрһэниинь тон һайшаалтай бшуу.

Партийна суглаан дээрэ бүлэгэй гэшүүн бүхэнэй бэелүүлхэ даабари тодорхойлогдоо һэн. Партгрупорг А. Гончиков үнеэдые һайнаар бэлшээн адуулжа, һү шэмыень дээшэлүүлхэ хэрэгэй түлөө харюусадаг юм. Комсомол басаган Е. Санжижитова һаагдаһан һүнэй шанар ходо һайн байлгахые оролдоно. Тинхэдэ Г. Мухомедзянова үнеэдые саг соонь ороондо оруулха хүдэлмэрие хинана, эмхидхэлсэнэ. Зунай үедэ үнеэн бүриһөө 900 килограммһаа доошо бэшэ һү һааха гэжэ энэ фермын коллектив социалис уялга абанхай.

Энэ социалис уялгын дүүргэлтын хойноһоо МТФ-эйе даагша В. Мардаева ходо шалгажа, дүнгыень согсолжо, бултандань мэдээсэжэ байха уялгатай. Баян-Голой һаалишад районойнгоо һү һаалиин фермэнүүдэй бүхы малшадта энэ уялгыень дэмжэхые, социалис мүрысөө дэлгэрүүлхые уряалһан байна.

Үнеэдые адуулагша Аюша Гончиков үглөөнэй 7 часһаа хожомдонгүй малаа бэлшээридэ гаргаад, үдэшын 6 час болотор тэдэнээ ехэ ханалгатайгаар адуулна. Тиихэдээ эдинсэ һайнтай ногоотой газарта бэлшээхые ходо оролдожо ябадагынь угаа һайшаалтай.

Тингээдшье хэдэн олон жэлдэ мал бэлшээн адуулжа ябаһан энэ малшан баян дүршэл шадабаритай болоһониинь мэдээжэ ааб даа.

Үнеэн бүриһөө тугал абан түлжүүлжэ, ажахынгаа һүрэгые үсхэжэ байха гээшэ малшадай ехэ харюусалгатай зорилгонь мүн. Энэ эрилтые урда тээнь фермые даажа байһан Фатима Газисова ехэ һайнаар дүүргэхые оролдожо ябадаг һэн. Фермын долоон һаалишадта 148 үнеэд (тэдэнэй 38-ниинь гүнжад) даалгагданхай. Үнеэн бүхэнэй хэзээ ороондо ороходо ба хэзээ тугаллаха байһые харуулһан карта-схемэ фермын улаан булан соо үлгөөтэй байдаг.

Тиихэдэ һүнэй шанарай түлөө эндэ яһала оролдолго гаргагдана. Сэбэр, һайн шанартай һү һаахын тула һаалишан бүхэн үнеэдэйнгээ дэлэн ходо угаадаг, һааһан һүеэ һайса шүүдэг гээшэ.

Үнеэдэй байрын нэгэ таһалга соо фермын улаан булан түхеэрэгдэнхэй. Эндэ ороходо сэбэр, аятай зохид. Баян-голойхидой жэшээтэ ажал хэрэгые гэршэлэн харуулһан Хүндэлэлэй олон грамотанууд, дипломууд эндэ дэлгээтэй байдаг. Ханаарнь уряа лозунгнууд няалгаатай.

Баруун-Хасууртайн ба Баян-Голой фермэнүүдэй коллективүүд хоорондоо мүрысэн ажаллаха зорилгоор баталан абаһан договорой мүн лэ ханада үлгөөтэй байһые эндэ харанабди.

Арбан нэгэдэхи түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ бэелүүлхэ социалис уялга һаалишан бүхэн абанхай. Үнеэн бүриһөө һү һааха, тугал түлжүүлхэ даабари, сэбэр һү гүрэндөө тушааха, зооветеринарна һуралсалда ябаха, фермэ дээрээ ариг сэбэрые нарнинаар сахиха, үдэр үдэрэй ажалай гуриим жэншэдгүй дүүргэхэ уялга тэрэ договор соонь тодоор бэ... тэй байха юм.

Үдын совхозой эдэ МТФ-нүүд абаһан уял... хэр зэргээр бэелүүлжэ ... наб гэжэ хараха болоо... Баруун-Хасууртайн һаал... район соо дэлгэрһэн һа... шадай мүрысөөндэ түрүү... ябана. Баян-Голой һаали... тэдэнһээ тиимэ ехээр ... дэлэггүй байһаниинь ба... маар.

Һаалишадай зүблөөн ... боложо байдаг юм. ... КПСС-эй райкомой гү, ... районсоветэй гүйсэдкомой ... гэмжэтэд заатагүй хаба... даг, малшадтай хөөрэлд... лекци уншадаг шуу.

Эндэхи үнинэй, баян ... дүршэлтэй болоһон һа... шан Гармажап Жимбеева... нэрэ алдар нэгэнтэ б... Хүндэлэлэй самбарта б... дэдэг. Тэрэ өөрынгөө дүй ... шэлдэ залуу һаалишан Е... завета Санжижитовае һ... гадаг юм. Комсомол баса... Санжижитова өөрөө ураг... һанаатай, шэнэ юумэндэ ... рахые эрмэлзэдэг тула... һурган хүмүүжүүлэгшэ... урилдан, ана-мана ябадаг... лонхой.

Мал ажал хадаа онсо ... хала һалбари мүн ... КПСС-эй XXVI съездын ... дорхойлһон зорилгые амж... татайгаар бэелүүлхые ор... дон, Баян-Голой МТФ... партийна бүлэгөөрхид, б... һаалишад район соогоо ... хи үүсхэл гаргаһан үгэдө... рэмөөр ажаллаха байһани... найдамтай. Энэ эрмэлзэлэ... урагшатай хэрэгые ком... нистнууд болон комсом... шууд толгойлно гээд тэмд... лэе.

Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.
Хорин район.

КОММУНИСТНУУД — МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИЕ — КОМПЛЕКСНО ГУРИМААР

АРАД ЗОНОО ЗОРИГЖУУЛАН...

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсон, манай совхозой хүдэлмэришэд гүрэндэ худалдаха хүдөө ажахын продукциин хэмжээс улам дээшэлүүлхые оролдоно. 1-дэхи кварталай дүнгүүдээр манай совхоз КПСС-эй райкомой, райгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө һэн. Хоёрдохишье кварталда муу бэшээр хүдэлөөбди.

Һүнэй фермэнүүдэй хүдэлмэришэд илангаяа амжалтатай. Һү гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб болзорһоо урид июнин 11-дэ дүүргэгдээ. Нёдондоной энэ үеынхидэ орходоо мянгаад шахуу центнер һүн гүрэнэй тушаан абалгын пунктнуудта эльгээгдээ. Урдань гансал Булагай һүнэй фермынхидэй хүсэлэл оролдолгын ашаар совхознай түсэбүүдээ дүүргэдэг байгаа һаа, мүнөө бэшэшье хоёр фермэ яһала һайнаар хүдэлнэ. Һаалишадай социалис мүрысөөндэ коммунистнууд З. Б. Жамьянова, Х. Ц. Буянтуева, ажалай ветерануud Х. Д. Лубсандоржиева, Н. Цыбиндоржиева, А. Н. Иванова, Ч. Ж. Шагдарова М. Н. Павлова, Д. М. Дондокова, залуушуул С. Халзанова, Б. Буруева гэгшэд эрхимлэжэ ябана.

Совхозоймнай хонишод энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 97 хурьга абаад, түлжүүлжэ байна. Тиихэдэнь 1-дэхи отделениин хонишод 100-һаа 102 хурьга абаа. 8 хүмнай зуутанай тоодо оролсоо. Тэдэнэрэй дунда С. Ш. Доржиев, Ч-Д. Содномов, Н. Б. Нестеров болон бусадые нэрлэжэ болоно.

Урмашама эдэ амжалтанууд нэн түрүүн хүнүүдэймнай оролдолгоһоо, тэдэнэй дунда ябуулагдадаг үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин бүхы комплексһоо эхитэй ха юм. Илангаяа зунай бэлшээриин үедэ партийна организацимнай эдэбхитэдэй харюусалга улам дээшэлнэ. Зунай һаранuудай туршада бэелүүлэгдэхэ хэмжээ ябуулганууд саг соогоо зохёон табигдаһан түсэбэй ёһоор хараалагданхай. Парткомой гэшүүдэй дежурство байгуулагдаа. Малшадай байрануудаар ябаха маршрут ба график баталагдаһан. Тэндэ лектор, соёлшод хэрэглэмжэ хангаха бусад албануудай хүдэлмэрилэгшэд хабаададаг. Эгээл шухала 1-дэхи маршрут имагтал холын Шара-Тала, Халяарта, Мозой, Головасвск гэдэг залуу үхэрэй бэлшэдэг газарнуудаар гарадаг.

Бүхы МТФ, гүүртэнүүдээр үнгэрһэн суглаанууд дээрэ Зэдын районой Оёорой совхозой, Яруунын районой «Коммунизм» колхозой ба «Комсомольский» совхозой малшадай зунай бэлшээриин үедэ абаһан социалис уялганууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, энэл үедэ өөһэдынь дүүргэхэ зорилгонууд тодорхойлогдоо. Хэрэглэгдээгүй арга нөөсэнүүдээ хаража үзэһэнэй удаа, олон һаалишад, үхэр адуулагшад дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаа.

Совхоз соогоо эгээл түрүүлэн энэ уряа дэмжэгшэдэй тоодо Булагай һүнэй фермын коллектив байгаа. Эндэхи һаалишад зунай бэлшээриин үедэ үнеэн бүсиһөө 1200 килограмм һү һааха уялга абаһан байха юм. Хэдэн табан жэлэй туршада мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшажа ябаһан Улаан тугта коллективэй гэшүүд «Хэжэнгын гол» газетынгээ хуудаһануудаа дээрэһээ бүхы районой һаалишад, малшадта хандахадаа, гүрэндэ һү тушааха жэлэйнгээ түсэбые июлин 25 болотор, һү үйлэдбэрилхэ түсэбые — августын 20 болотор дүүргэхэ, жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур 1800 центнер һү гүрэндэ худалдаха уялга абаба. Үндэр энэ уялгаяа дүүргэхэ арга боломжонууд булагайхидта бии. Шанарайшье талаар һүнэйнгөө 70 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаахаар шиидэнхэй.

Түрүү коллективэй амжалтануудта коммунистнуудай, профсоюзай эдэбхитэдэй, агитатор, политинформаторнуудай оруулһан хубита тон ехэ. Парткомойшье зүгһөө эдэбхитэд фермэдэ саг үргэлжэ ошожо, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг. Энэ коллективтэ ямаршье хэмжээ ябуулга эмхидхэхэдэ, хүнүүдынь ходолоо урагшаа һанаатай, хэрэгээ зүб тээшэнь шиидхэхые оролдодог.

Еһо заншалайшье талаар энэ коллектив баян түүхэтэй юм. Гуша гаран жэлэй туршада фермые даагшаар Ш. Ж. Доржиев байгаа һэн. Тэрэнэй оролдолгоор эндэ эбтэй эетэй, ямаршье үндэр зорилгонуудые дабаха шадалтай коллектив байгуулагдаа һэн. Шэнэ даагша И. Цыренов энэ заншалыень үргэлжэлүүлнэ. Үлүүтэ захиржа, зэмэлжэ, ухаа заажа байдаг хүн эндэ огто үгы. Һурган хүмүүжүүлэгшэ ветерануud З. Б. Жамьянова, Х. Д. Лубсандоржиева, Х. Ц. Буянтуева бусад нэн түрүүн өөрынгөө шударгы ажалаар жэшээ харуулдаг. Иигэжэл залуушуулые хүмүүжүүлхэдэ ашаг үрэ ехэтэй байха гэжэ һанагдана. Үзэл сурталай эдэбхитэдэй тоодо мэргэжэлтэд, дунда шатын хүтэлбэрилэгшэд, багшанар, соёлшод ородог гээшэ ааб даа. Агроном Н. П. Одарюгай, сельсоветэй түрүүлэгшэ И. Н. Рубцовой, Михайловкын дунда һургуулиин директор В. Е. Балашовагай, түүхын багша Н. Е. Тарасовагай уншаһан лекцинүүд олондо һайшаагдадаг. Лекци уншахадаа, эдэмнай малшадай ажал хэрэгээр, һуудал байдалаар заабол һонирходог. Жэшээнь, «автолавка үнинэй ябаагүй, транзистор абаха хүсэлтэйбди» гэхэ мэтэ ажаглалта, захилнууд лекцинүүдэй һүүлээр али олон хэгдэжэл байдаг. Лекторнууд тэдэниие нарнинаар бэшэжэ абаад, парткомдо дамжуулдаг. Ажалшадай захил, дурадхалнуудай мүрөөр саг дары зохихо хэмжээнүүд абтадаг. Үгышье һаа үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ эхэ хони харууһалдаг Ш. Ц. Цыремпиловэй отарада һолоомон таһалдахаяа һанаһан байба. Эгээл тэрэ үедэ лекци уншахаяа ерэһэн Дээдэ-Худанай сельсоветэй түрүүлэгшэ И. Н. Рубцов хүрэһөөр байдалыень ойлгоод, һүүлдэнь тус отарада 4 аарба һолоомо асаруулаа һэн. Мүнөө Ш. Ц. Цыремпилов зуутанай тоодо ороод байна.

Спискэй ёһоор манда 15 политинформатор, 20 агитатор бии. Рабочкомой түрүүлэгшэ В. Г. Цыренов, фермые даагша Е. Я. Пинигина, ахамад мелиоратор К. Я. Овчинников, багша А. А. Наумкин полит-мэдээсэлэй хэрэгтэ тон харюусалгатайгаар хандадаг. Харин агитаторнууд имагтал үгөөрөө бэшэ, мүн өөрынгөө жэшээтэ ажалаар, хүтэлбэрилхы дүршэлөөр коллективэйнгээ гэшүүдые зоригжуулха уялгатай бшуу.

Үзэл сурталайнгаа хүдэлмэриин эдэбхитэдые үе-үе болоод суглуулжа, түргэн зуурын семинар-зүблөөнүүдые үнгэргэдэгбди. Тэдэнэй ябуулһан хүдэлмэриин тоосоонуудые парткомдээрээ хаража үзэнэбди.

Хүдөө ажахын хүдэлмэриин халуун хаһануудай үедэ бидэ түрүү онол аргануудые хэрэглэн, богони болзортойгоор тэдэниие үнгэргэхээ оролдонобди.

Жэшээнь, хабарай тарилгын үедэ манай механизаторнууд хоёр комплекс болон хубааржа, ипатовайхидай онол аргаар хүдэлөө һэн. Тэрэнэй ашаар ажалай бүтээсэшье дээшэлжэ, тарилгын болзоршье хороо. Партийно-политическэ хүдэлмэри ябуулхада мүн лэ таатай байгаа. Хоёр комплексдо партийна саг зуурын хоёр бүлэг эмхидхэгдэһэн. Гадна үзэл сурталай талаар хангаха комплексно звено байгуулагдаһан. юм. Түс звено гурбан шэглэлээр хүдэлһэн. Нэгэдэхинь — социалис мүрысөөнэй эмхидхэл, хоёрдохинь — лектор, политинформаторнууд, гурбадахинь — үзэл сурталай хүдэлмэритэй заабол хамжан, нэгэ доро ябуулагдадаг ажалшадай хэрэглэмжэнүүдые хангаха хүдэлмэри (медицинэ, соёл г. м.). Түс гурим аша үрэтэй байһанаа хабарай тарилгын үедэ харуулаа һэн. Тиимэһээ нооһо хайшалалгын үедэхи ниитэ-политическэ хүдэлмэрие энэл мэтээр эмхидхэн үнгэргэнэбди.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ арад зоноо зоригжуулхын тула үзэл сурталай эдэбхитэд өөрынгөө шухала хүдэлмэриие бүри эдэбхитэйгээр ябуулха уялгатай.

С. БАЯНДУЕВ,
Хэжэнгын районой Чисаанын совхозой парткомой секретарь.

Совет орон дотор

ТАРЯАГАА ХУРЯАЖА ЭХИЛБЭ

РОСТОВ-на-ДОНУ. Обла... стиин бүхы районуудай м... ханизаторнууд таряагаа ж... дэ хадажа эхилбэ. Тэдэнэ... шадаал һаа түргөөр таря... хадаха, сохихо гэжэ оролдо... но.

Азовско районой «Заветы Ильича» колхозһоо Доной мэдээжэ механизатор, Социалис Ажалай Герой Ф. Канивец болон тэрэнэй бригадынхид оройдоол 40 часай туршада 600 гектарай орооһо сохиһон байна. Тэдэнэ... район соогоо эгээл түрүүлэ... орооһо хадажа эхилээ. Ф. Канивец һүүлшын баал уна... гаагаад, хүршэ поли дээрэ хүдэлхөө ошобо. Тэрэнэй һурагша байһан, мүнөө баг... шатаяа ана-мана мүрысэдэг Н. Денисенкэдэ туһалхаяа ерэв. Үндэр ургаса абадаг шадабаритан зургаан жэл соо тэрэнэй звенодо туһалжа байдаг. Ф. Канивецэй мэргэжэл шадабаритай танилсаһан залуушуулай коллектив мүнөө жэлдэ гектар бүриһөө 50 гаран центнер орооһо суглуулхые хараална.

ЗАВОД ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛНЭ

ШИЛУТЕ (Литвагай ССР). Эндэхи дунда һургуули дүүргэһэн хоёрдохи һурагша бүхэн гидроприводуудэй заводой коллективтэ хүдэлхөө ерэжэ, ажалайнгаа намтарые эхилбэ. Ахамад конструктор В. Кубилюс хүдэлмэриинь түрүүшын халаанаар тэдэниие амаршалаа. Тэрэ бусад мэргэжэлтэд болон предприятиин шэнэ юумэ үүсхэгшэдтэй хамта һургуулиин эдир технигэй кружогто хэдэн жэл соо хэшээлнүүдые үнгэргэһэн байгаа. Тэрэниие амжалтатайгаар дүүргэһэн хүбүүд, басагад дунда һургуули дүүргэһэн аттестадтай хамта хабсаргагшын, слесариин, токариин мэргэжэл олгоһон үнэмшэлгэнүүдые абаба.

Станок бүтээлгын ба инструментальна промышленностьда орёо нарин аппаратура бүтээдэг тус завод мэргэжэлтэдые бэлдэдэг һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Предприятида һуралсалай цех бии. Тэндэ ахалагша классуудай һурагшад дүй дүршэлтэй, шадабаритай хүнүүдэй хүтэлбэри доро элдэб мэргэжэлнүүдые шудалдаг. Түрүүшын хоёр жэлэй туршада залуу мэргэжэлтэ бүхэн дүй дүршэлтэй хүдэлмэришэндэ даалгагдадаг юм.

Заводой хамтын хүсөөр һурган хүмүүжүүлхэ дүй дүршэлые үйлэдбэриин бусад коллективүүд хэрэглэдэг болонхой. Мүнөө жэл Литвагай дунда һургуулинуудые дүүргэһэн 9 мянга гаран хүбүүд, басагад хүдэлмэриин разрядтай болоод, предприятинуудта ерэһэн байна.

КАМЧАТСКА ОБЛАСТЬ. Эдэ үдэрнүүдтэ манай оронoй загаһашад мэргэжэлэй... гээ һайндэрые тэмдэглэбэ. Тэрэниие угтуулан дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Камчаткын колхоз хоорондын үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Уважительный» гэжэ загаһа ол... зоборнлдог сейнерэй экипаж ехэ амжалта түйлаа. Жэлэй эхинһээ энэ экипаж 2400 тонно загаһа тушаагаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: баян олзо буулгагдажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗЬАА

ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОДОГ ҺУРАЛСАЛАЙ СССР-эй ГҮРЭНЭЙ КОМИТЕДЭЙ СИСТЕМЫН ҺУРАЛСАЛАЙ ЗУРГААНУУДАЙ, ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ЭМХИНҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Арадай ажахыда мэргэжэлтэй хүдэлмэришэдые бэлдэхэ талаар арбадахи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэдээ түйлаһан амжалтануудайнь түлөө шагнаха:

Буряадай АССР-һээ
АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Баталов Павел Лаврентьевичые — техническэ мэргэжэл олгодог Улаан-Үдын городской дунда 2-дохи училищиин директор.

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Цыбиков Виктор Дашидоржиевичые — техническэ мэргэжэл олгодог хүдөөгэй 12-дохи училищиин үйлэдбэриин һуралсалай мастер, Хорин район.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Попов Владимир Васильевичые — техническэ мэргэжэл олгодог хүдөөгэй 1-дэхи училищиин директорэй орлогшо, Сэлэнгын район.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРҺАНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Гыргенова Светлана Саинжаргаловнае — техническэ мэргэжэлэй 1-дэхи училищиин багша, Улаан-Үдэ хото.

Югов Иннокентий Васильевичые — техническэ мэргэжэл олгодог городской 15-дахи дунда училищиин үйлэдбэриин һуралсалай мастер, Улаан-Үдэ хото.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июнин 17.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЗЭДЫН РАЙОНОЙ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ГЭШҮҮДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭНҮҮДЫЕ ОЛГОХО ТУХАЙ

Хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ габьяатай байһанайнь түлөө нимэ хүндэтэ нэрэ зэргэнүүдые олгохо:

«Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор».

Голосеев Михаил Павловичта — механизатор.

«Буряадай АССР-эй габьяата малшан»

Югов Иван Васильевичта — хонишон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июлин 8.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

ЗЭДЫН РАЙОНОЙ ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ ГЭШҮҮДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулһанайнь түлөө, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн гүйсэһэнтэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Борисова Антонида Николаевнае — һаалишан.
Брикова Елена Иннокентьевнае — һаалишан.
Нагаева Любовь Фокеевнае — һаалишан.
Семенова Рыгжит Очировнае — хонишон.
Сычев Виктор Васильевичые — механизатор.
Чагдуров Василий Сурунхоровичые — механизатор.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июлин 8.

ШЭНЭ ГЭРНҮҮД БОДОНО

«Межколхозстройн» Прибайкалидахи оньһожоруулагдамал нүүдэл колонныn, Итанцын леспромхозой барилгашад шефтээ абаһан «Прибайкалец» колхоздоо байрын хэдэн гэрнүүдые барижа үгэбэ. Комо тосхоной захада шэнэ үйлсэ зурын бодоод, ажахын гэшүүд эндэ баригдаһан уужам һаруул гэрнүүдтэ орожо, түбхинэхэнь. Шефтээ абаһан организацинуудай барилгашад гэрнүүдые һайн шанартайгаар бариха гэжэ ехэ оролдолго гаргана.

Мүнөө Прибайкалиин олохон тосхонуудта байрын гэрнүүд баригдажа байна. «Зырянский», «Прибайкальский» совхозуудта мүнөө баригдажа байһан гэрнүүд энэ зундаа ашаглалгада оруулагдаха юм. Районой предприяти, организацинуудай барилгашад намар болотор хоёр-хоёр айлай байха дүшэ гаран гэр барижа, ашаглалгада үгэхөөр хараалаа.

Иимэ шеф ёһоной туһаламжа саг үргэлжэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө хүдөөгэй ажалшад промышленна предприяти, районой эмхи зургаануудай коллективүүдтэ үнэн зүрхэнэй баясхалан хүргэдэг.

Д. ГАРМАЕВ.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

БРЯНСК. Навлинска ба Клинцовско районуудай таряашад область доторoo түрүүлэн хадалгадаа оробо. Ургасаа амяарлан хадана. Хаа хаанагүй ипатовска арга хэрэглэгдэнэ. Хэбтэһэн таряае хуряахын тула комбайнууд болон жатканууд тусхай түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Ажахынуудта хүдэлдэг хуряалгазөөлгын комплекснүүдһээ гадна, олохон районуудта «Сельхозтехникын» нэгэдэлнүүдэй дэргэдэ оньһожоруулагдамал томо ехэ отрядууд байгуулагдаһан байгаа.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Хойто Осетиин талата ба хада уулын боорёорхи районуудай колхоз, совхозуудта индустриальна технологёор кукуруза тарижа захалба. Томодхогдоһон оньһожоруулагдамал комплекснууд богони болзор соо 25 мянга гаран гектарта тарилга хэхэ юм. Олонхи ажахынуудта соя, наран сэсэг, сорго, суданска ногоон, рапс болон тэжээлэй бусад ургамалнуудтай хамта кукурузые тарижа ургуулхэ байна. Дүй дүршэлэй харуулһанай ёһоор, мингэжэ холижо тарилга хэхэдэ, гектар бүриһөө 800—1000 центнер шэмэтэ ногоон эшэ намаа хуряаха аргатай болоно.

Энэ жэлдэ Хойто Осетиин ажахынууд ниитын адууһа малда хахад миллион тонно эрхим шанартай кукурузын силос дараха байна.

АСТРАХАНЬ. Волго мүрэнэй адагтахи газар нютагуудта овощ хуряажа захалба. Астраханиин суута помидорой баян ургаса эдеэшээ. Түрүүшын зуугаад тонно үрэ жэмэс ороной промышленна түбүүдтэ эльгээгдэбэ. Областиин овощ тарижа ургуулагшад энэ жэлдэ 200 мянга гаран тонно нэгэдэхи сортын овощ хуряажа абахые хараална.

ДУШАНБЕ. Урда Таджикистанай ажахынууд силос болгогдохо кукуруза хуряажа захалба. Гектар бүриһөө 400 — 500 центнер ногоон эшэ намаа хуряагдаха байна. Хэрэшэгдэһэн ногоон тэжээл сэхэ поли дээрэһээ фермэнүүдтэ абаашагдажа, тусхай нүхэн руу адхагдана. Шэмэтэ тэжээлэй шанарые дээшэлүүлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана.

Силос болгогдохо кукуруза республика дотор 30 мянган гектар уһалууриин газарые эзэлнэ. Тэрэниие хуряаһанай һүүлээр эдэ полинуудта орооһон болгогдохо кукуруза таригдаха байна. Энэнь гектар бүриһөө тэжээлэй единицэ хоёр дахин үргэдхэхэ юм.

БАКАНАС. (Казахай ССР). Эндэхи аяма халуун уларилтай нютагай шэнэ газар элдүүрилэгшэд Урда Балхашай сүл губиие ашаглахадаа, эдэнэр гектар бүриһөө 25 хүрэтэр центнер өшмээн хуряана. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо дүрбэнэй нэгэ хубяар ехэ юм. Хажуудахи барайгарай талмай дээрэһээ иишэ һубаг татагдажа, эндэхи талмай уһалагдаһан байна. Хэдэн неделиин үнгэрхэдэ, эдэ полинууд өшмээнтэй хамта таригдаһан хүсы үбһэнэй баян ургаса үгэхэ юм. Энэнь хүдөө ажахын шэнэ зонын мал ажалай комплекснүүдэй тэжээлэй тэнсүүриие бэхижүүлхэ байна.

(ТАСС).

АРАДАЙ ХИНАЛТЫН хуудаһан № 4

„СОВЕТ ДЕМОКРАТИИН ШУХАЛА НЭГЭ ХУБИНЬ ХҮТЭЛБЭРИЛХЫ ОРГАНУУДАЙ, ТУШААЛТА НЮУРНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ХОЙНОҺОО БУХЫ ТАЛЫН АРАДАЙ ХИНАЛТА ЭМХИДХЭЛГЭ БОЛОНО. ГУРИМ ЭБДЭХЭ ЯБАДАЛ БҮХЭН, ХУУЛИ БУСА, ЗӨӨРИ ҮРИХЭ, ЖУРАМ ЭБДЭХЭ НЭГЭШЬЕ БАРИМТА АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ЭЗЭН ЁҺОНОЙ ХАРААНҺАА АЛДАГДАХА ЁҺОГҮЙ“.

(КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй партиин XXVI съезд дээрэ хэһэн элидхэлһээ).

Олоной нюдэн хурса

КПСС-эй XXVI съездын баталан абаһан экономическа болон социальна хүгжэлтын программа дотор арадай хиналтын зургаануудай зорилгонууд тодорхойгоор харуулагдаба. Нэгэшье журам заршам эбдэхэ, гүрэнэй зөөри үрихэ, хэтэрмэ үлүүгээр элдэб ааша гаргаха ябадал арадай хинагшадай хурса нюдэнһөө холодохо ёһогүй гэжэ заагдаһан байна.

БУХЫ ХҮСӨӨРӨӨ ОРОЛДОХО

Манай районой арадай хиналтын комитет «СССР-эй арадай хинална тухай» Хуулиин, «Арадай хиналта тухай» Хуулиин баталан абаһантай дашарамдуулан, арадай хиналтын органуудай хүдэлмэрые саашадань һайжаруулха, партийна организацинуудай зүгһөө тэдэниие хүтэлбэрилгые шангадхаха талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, бүлэгүүд болон постнуудай ажал ябуулгые һайжаруулха, арадай хинагшадай эдэбхи үүсхэлые дэмжэхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулһан байна. Тиихэдэ партиин ба гүрэнэй эдэ шухала документнүүдые гүнзэгыгөөр шудалхын, хүн зондо үргэнөөр тайлбарилан ойлгуулхын тула хүсэл оролдолгоёо гаргаба. Мүн хиналтын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан юм.

Арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай тоосоонууд арадай хинагшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, дутуу дундануудаа элишэлэн тодорхойлхо хэрэгтэ ехэтэ нүлөөлөө. Тоосоото үедэ түрүү, эдэбхи үүсхэлтэй олон хүнүүд һунгагдаа. Гол бүлэгүүдэй 38 түрүүлэгшэнэрэй 22-ынь парткомуудай, партбюронуудай бүридэлдэ оронхой. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай арадай хиналтын цеховой бүлэгүүдэй 12 түрүүлэгшэнэр цеховой партийна организациин секретариин орлогшонор юм.

Олонхи бүлэгүүд үйлэдбэриин асуудалнуудые гүнзэгыгөөр шудалдаг, шалгалтануудые үнгэргэжэ, зохихо хэмжээнүүдые саг соонь абажа байдаг болонхой. Тодорхойлон хэлэбэл, Далахайн, Санагын, Дүтэлүүрэй, Хамниин совхозуудай арадай хиналтын бүлэгүүд адууһа мал үсхэбэрилхэ, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ, үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, таряан ажалай хүдэлмэриие һайн шанартайгаар үнгэргэхэ гэхэшэлэн асуудалнуудые ходо хинан шалгажа байна. Далахайн совхозой арадай хиналтын бүлэг үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалха, ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын зорилгоор 13 шалгалта үнгэргөө юм. Энэ шалгалтын дүнгүүдээр мал гарзалуулһан 11 ухэршэдтэ зэмэ тохогдоод, яла түлүүлхэ гэһэн шиидхэбэри абтаһан байна.

Джидакомбинадай шанаржуулгын фабрикын, Баянголой хүүгэдэй байшангай, «Межколхозстрой» нэгэдэлэй ПМК-гай, үйлэдбэриин «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй филиалай, районой больницын арадай хиналтын бүлэгүүд үйлэдбэриин ашаг үрые, хүдэлмэриин шанарые һайжаруулха талаар нилээдгүй һайн дүнгүүдые туйлаһан байна. Жэшээлхэдэ, шанаржуулгын фабрикын арадай хинагша энэ асуудалаар 1980 ондо 20 гаран шалгалта хэһэн байна. Эдэнэй ашаар электрын элшэ хүсэ үлүү гаргашалха, технологическа үһа хэрэглэлгэдэ байһан дутагдалнууд усадхагдаа.

«СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуулиин эрилтэнүүдтэй зохилдуулан, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, районой арадай хиналтын комитет гүрэнэй түсэб болон даабаринуудые дүүргэхэ, нийтын зөөри алмаха ба арьбадхаха асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулдаг байһаар. Хиналтын комитет үнгэрэгшэ жэлдэ, мүн байгша оной таба һарын туршада 70 гаран асуудал зүбшэн хэлсээ. Арадай ажахын бухы һалбаринуудта шахуу шалгалтанууд үнгэргэгдөө. Арадай хиналтын гол 9 бүлэг комитедэй заседани дээрэ тоосоһон байха юм.

Бидэ арадай хинагшадай һуралсалые шухалада тоолодогбди. Үнгэрһэн арадай хиналтын бүлэг бүхэндэ түрүү дүй дүршэлэй һургуули байгуулагданхай. Мүн бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэрэй семинар хирэ-хирэ болоод лэ үнгэргэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, зарим бүлэгүүдтэ арадай хинагшадые һургаха хэрэг һулаар табигдаһан зандаа.

Арадай ажахын саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжэхэ хэрэг үйлэдбэридэ шэнэ технологи нэбтэрүүлгэ, газар таряалангаа ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, мал ажалай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ асуудалтай нягта холбоотой байһаниинь мэдээжэ.

Джидакомбинадай арадай хиналтын гол бүлэг тус комбинадай заһабарилгын механическа заводто түрүү техникэ хэр зэргэ нэбтэрүүлэгдэнэб гэжэ шалгаһан байнабди. Гол фонднууд муугаар хэрэглэгдэнэ, элдэб оньһон техникэ тодхохо талаар хэмжээ ябуулганууд хүсэд бэелүүлэгдэнэгүй гэжэ элирүүлэгдэһэн байна. 1979—1980 онуудта абтаһан 150 мянган түхэригэй шэнэ түхеэрэлгэнүүд мүнөөшье болотор тодхогдоогүй байшоо.

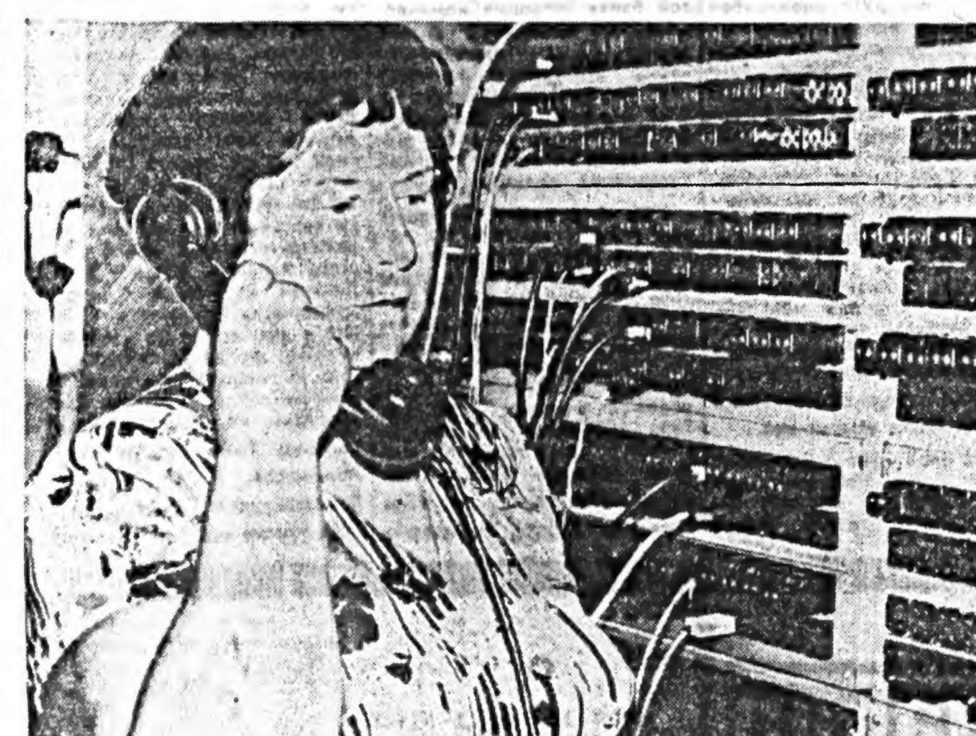
«Бурводстройн» ПМК-гай барилгашад барилгына олон дутагдалнуудтайгаар тушаана гэһэн дохёо арадай хиналтын комитедтэ ороһон байгаа. Шалгалтын дүнгүүдээр энэ асуудал партиин райкомой оюро дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, тусхай хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан юм. Юрэнхыдөө, районоймнай арадай хинагшад барилгын асуудалнуудта онсо анхарал хандуулдаг байна. «Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй, ПМК-гай харгы барилгын участогай ажал хүдэлмэриие шалгаад, гүрэнэй тоосоое хазагайруулха, худал хуурмаг тоонуудые тоосоон соогоо бэшэдэг ябадалые элирүүлээ. Эдэ дутагдалнууд усадхагдажа байнхай.

Арадай хиналтын комитет бүлэгүүдэй хүдэлмэриие арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай ажал ябуулгатай нягта холбоотой болгохо гэжэ оролдоно. Энэ талаар Енгорбойн сельскэ Соведэй саг үргэлжын комисси жэшээ боложо үгэнэ. Эндэхи депутадууд арадай хинагшадтай суггаа шалгалтануудые үнгэргэдэг, шалгалтынгаа дүнгүүдые сугтаа зүбшэн хэлсэдэг болонхой.

Арадай хиналтын хүдэлмэридэ дутагдалнууд үшөөл олон гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди. Зарим бүлэгүүд ажал хүдэлмэреэ муугаар ябуулна, бүлэгүүдэй түрүүлэгшэнэр ходо һэлгэгдэнэ.

Манай арадай хиналтын комитет, бүлэгүүд болон постнууд саашадаа ажалша коллектив бүхэнэй арга боломжонуудые улам элсүүлжэ, табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болон социалис уялгануудые дүүргэхын түлөө бухы хүсөөрөө оролдохо байха.

Б. ОЧИРОВ,
Захаамнинай районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Энэ зураг дээрэ Зүүн Сибириин түмэр замай хэлхеэ холбооной дистанциин электромеханик Виктория Ивановна Мезенинае харанат. Энэ эхэнэр дайнай боложо байһан, һүрөөтэ 1942 ондо ажалайнгаа намтарые эхилһэн юм. Тэрэ гэһээр Виктория Ивановна таһалгарялагүй нэгэл газартаа хүдэлжэ ябаһаар.

— Бүхы наһандаа нэгэл предприятида ажаллажа байнаб. Эндэ би мэргэжэлтэй болооб, эндэ партида абтааб. Дистанциин комсомолой организациие үнихэн удэридажа ябагдаа, — гэжэ өөрынгөө ажабайдал тухай хөөрэнэ.

В. И. Мезенина арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүнээр һунгагдаһан юм. Тэрэнэй үүсхэлээр материалнууд ба электрын элшэ хүсэ алмаха тушаа асуудалнуудаар олон шалгалтанууд үнгэргэгдөө. Үнгэрэгшэ үбэл аккумуляторна цех соо угаа хүйтэн гэһэн гомдол арадай хиналтын бүлэгтэ ороһон байгаа. Арадай хинагшадай хамааралсаһанай ашаар энэ дутагдал усадхагдаа бэлэй. Имэрхүү жэшээнүүд олон ааб даа.

— Бидэнэр шалгалтануудые үнгэргэхэдөө, хэмжээнүүдые абахадаа нийтын эдэохитэдтэ түшэглэдэг заншалтайбди, — гэжэ Виктория Ивановна онсолно.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ХУБИТАЯА ОРУУЛНАБДИ

Манай районой олонхи ажахынууд гүрэндэ нооһо худалдаха 1980 оной түсэбые дүүргэжэ шадаагүй һэн. Гансал Оеорой, Зэдын совхозууд, районой үүлтэртэ малай предприяти түсэбүүдээ дүүргэһэн юм.

Үбэлжэлгын үедэ нийтын мал олоор гарзалһан байна. XXI партсъездын, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозуудта, «Октябрьский» совхоздо иланга олон хонид гарзада ороо. Жэшээлхэдэ, Д. Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо 6772 толгой хонин гарзалаа һэн. Нёдондо жэл хонин бүриһөө түсэбэй ёһоор, 3160 грамм нооһон хайшалагдахаар хараалагдаһан аад, оройдоол 2290 грамм нооһон хайшалагдаһан байна. Олонхи ушарта нооһо хайшалалгын шанар муу байгаа.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ манай районой хонинһоо 11610 центнер нооһо гүрэндэ тушааха түсэбтэй. Энэ түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын тула хонин бүриһөө 3250 грамм нооһо хайшалха болонобди. Гадна эртэ түрэһэн 50.000 хурьгадаа нооһон хайшалагдаха юм.

Байгша ондо хони хайшалалгын шанарта ехэ анхарал хандуулагдахань эли. Хэрбээ хонин бүридэ оройдоо 100 грамм нооһон орхигдобол, аяар 27 центнер нооһон багаар тушаагдаха ушартай. Тиимэһээ арадай хинагшад шанарай хойноһоо шанга хиналта хэхэ ёһотой. Хайшалалгын пункт бүридэ хиналтын постнууд хүдэлөө. Тэдэнэр рейднүүдые, шалгалтануудые саг үргэлжэ үнгэргэжэ байгаа юм. Ажахынууд хоорондо ябалсажа, хүршэ ажахынуудай хайшалалгын хүдэлмэри шалгадаг байгаабди. Мүнөө бухы колхоз, совхозуудта нооһо хайшалалга гол түлэб дүүрэнтэбэ. Зарим ажахынуудта хайшалалга эмхитэйгээр үнгэрөө.

Нооһо хайшалха түсэбөө амжалтатайгаар дүүргэхын тула манай районой арадай хинагшад бухы хүсэеэ элсүүлжэ байнхай.

М. ТОКТОХОЕВ,
Зэдын районой арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

РАЙОНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

КАБАНСК

Оймаорой мебельнэ фабрикын арадай хиналтын бүлэгэй ябуулдаг хүдэлмэри тухай асуудал районой арадай хиналтын комитет хаража үзэбэ. Тус фабрикын арадай хиналтын бүлэг үйлэдбэрилдэг продукциингаа шанар һайжаруулха, электрын элшэ хүсэ алмаха тушаа асуудалаар оройдоол 3 шалгалта үнгэргэһэн байна. Гэхэтэй хамта, шалгалтын дүнгүүд арадай хиналтын бүлэгэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэггүй, дутуу дундануудые усадхаха тушаа хэмжээнүүд абтадаггүй байба. Мебельнүүдэй ассортиментнүүдые үргэдхэхэ, оньһон түхеэрэлгэнүүд болон автотранспорт зүбөөр ашаглаха, хүдэлмэришэдэй һайнаар ажаллаха эрхэ байдал хангаха гэхэ мэтэ асуудалнуудта арадай хинагшад анхаралаа багаар хандуулна.

Хиналтын бүлэгэй бюрогой заседанинууд дээрэ секторнүүдые даагшанарай тоосоонууд зүбшэн хэлсэгдэнэгүй, олонхи арадай хинагшад рейднүүд болон шалгалтануудта эдэбхитэйгээр хабааданагүй. Арадай хинагшадай һуралсал һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэхээр бэшэ.

Эдэ дутагдалнуудаа ойрын сагта усадхахаар Оймаорой мебельнэ фабрикын арадай хиналтын бүлэг уялгалагдаба.

ТҮНХЭН

Хэрэнэй болон Түнхэнэй сельпонуудта эд бараа худалдаха түсэбэй ямараар дүүргэгдэдэг тухай асуудал арадай хиналтын комитедэй ээлжээтэ заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Эдэ сельпонуудай хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон. Хэдэ хэдэн магазинуудта үргэн хэрэглэлэй эд бараан дуталдана, гүрэнэй зөөридэ эзэн бусаар хандаха, хүн зониие мэхэлхэ, худал хуурмаг тоосоонуудые бэлдэхэ ушарнууд дайралдана гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ. Зарим магазинуудай хүдэлмэрилэгшэд графигай ёһоор магазинуудаа нээдэгшьегүй байха юм.

Ажахын, мебельнэ, хилээмэ худалдадаг магазинууд соо ариг сэбэр һайнаар сахигданагүй гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдэһэн байна. Зарим магазинуудынь үбэлдөө хүйтэн байдаг. Ушар иимэһээ эндэ дурсагдаһан сельпонуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга һануулга хэгдэбэ.

ХОЙТО-БАЙГАЛ

161-дэхи оньһожоруулагдамал колонныи хамһабариин ажахые арадай хинагшад һаяхан шалгаба. Тиихэдээ гахай үсхэбэрилдэг фермын ажал хүдэлмэри хангалтагүйгөөр эрхилэгдэнэ гэжэ тодорбо. Шалгалтын үдэр 2 толгой гахай дутаа. Гахаинуудаа һара бүри шэгнэхэ, тэмдэглэхэ хэрэг оройдоошье хэгдэдэггүй байшоо. Гахайн мяха гаргашалдаг тухай тодорхой тоо бүридхэл байбагүй. Поршоонхонууд элдэб сэнгээр худалдагдана. Жэшээлхэдэ, 13 поршоонхо 40—40 түхэригээр худалдагдаһан байбал, 4—5 һаратай хоёр гахай юундэшьеб 50—50 түхэригөөр худалдагдаа.

Фермын зоотехник Н. И. Попова эдэ бухы дутагдалнуудай түлөө һарынь салин хүлһэ түлүүлхэ, оньһожоруулагдамал тус колонныи начальник Тимошенкодэ уридшалан һануулга хэхэ гэһэн шиидхэбэри районой арадай хиналтын комитет батална.

БАУНТ

«Мостострой-9» трестын хүүргэ баридаг 97-дохи отрядта «СССР-эй арадай хиналта тухай» Хуули ямараар дүүргэгдэнэб гэжэ арадай хинагшад шалгаба.

Хүүргэ баридаг 97-дохи отрядай коллектив гүрэнэй түсэб дүүргэхэ талаар нилээд оролдолго гаргана гэжэ тэмдэглэгдээ. Тэдэнэр барилгын талаар жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь холо урид дүүргэхээр зэһэнхэй. Тус отрядай 35 хүнһөө бүридэһэн гол бүлэг барилгын материалнуудые гамтайгаар гаргашалха, ажалай журам сахиха талаар шалгалтануудые саг үргэлжэ үнгэргэнэ.

Гэхэтэй хамта, хүүргэ баридаг отрядай арадай хиналтын бүлэг тус Хуулиие һайнаар дүүргэхын тула зохихо хэмжээнүүдые абанагүй гээд арадай хиналтын комитет зааба.

Шалгалтанууд болон рейднүүд эндэ үшөөл үсөөнөөр үнгэргэгдэнэ, бухы хинагшад шалгалтануудта хабаадуулагданагүй. Тус бүлэг дутуу дундануудые усадхаха талаар ямар хэмжээнүүдые абадаг тухайнь тушаалта хүнүүдэй тоосоонуудые заседанинууд дээрээ шагнадаггүй байна. Тиимэһээ эдэ дутагдалнуудые усадхаха эрилтэ табигдаба.

УЛААН-ҮДЭ

Түмэрэй хаядаһа, хара болон үнгэтэ металлнуудай үлэгдэлнүүдые ямараар суглуулдаг, хэрэглэдэг тушаа асуудалаар үнгэргэгдэһэн шалгалтын дүнгүүд арадай хиналтын комитедэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ хэрэгтэ дутагдалнууд үшөөл олон байһаар гэжэ арадай хинагшад элирүүлээ.

Заводой булад шудхадаг цехэй коллектив үйлэдбэри дээрэ гараһан түмэрэй хаядаһа һүүлэй жэлнүүдтэ хэрэглэхэеэ болишонхой. 1980 ондо тус цех 3181 тонно түмэрэй хаядаһа тушаан абаһан юм. Тонно түмэрэй хаядаһанай түлөө 54 түхэриг түлэгдөө. Гэхэтэй хамта энэ хугасаа соо 6425 тонно түмэрэй хаядаһа тонно бүриинь 34 түхэригөөр тушааһан байна. Тиигэжэ тус завод жэлдээ 6330 түхэригэй гаргашада ороо бшуу.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой ахалагша металлург Ю. Ф. Качин, булад шудхадаг цехэй начальник Н. И. Васильев гэгшэдтэ ехэ дутагдалнуудайнь түлөө арадай хиналтын комитет уридшалан һануулба.

ЗАГАРАЙ

Горхоной леспромхозой арадай хиналтын гол бүлэг теплицэнүүдые бариха үедэ барилгашадта хэр зүбөөр мүнгэнэй түлэгдэһые нарин нягтаар шалгажа үзөө. Тиин хуули бусаар 687 түхэриг барилгашадта түлэгдөө гэжэ арадай хинагшад балшыса элирүүлээ. Тэрэ тоодо шэл отолжо, тааруулжа һурагшадта аяар 582 түхэриг үлүү түлэгдэһэн байшоо.

Леспромхозой РСУ-гай ахалагша прораб Н. И. Сумарокова, барилга-хабсаралгын участогай экономист Ц. Д. Мархаева гэгшэд худал хуурмаг тоонуудые толгойһоо аажа нэмээд, леспромхоздоо хохидол ушаруулһанайнгаа түлөө районой арадай хиналтын районно комитедэй урда тоособо. Н. И. Сумарокова шанга донгодолго абахаһаа гадна, хоёр һарынгаа салин-дүн хамта 380 түхэриг леспромхозой кассада тушааха болобо. Тиихэдэ экономист Ц. Д. Маркаева 270 түхэриг яла түлэхэ юм.

ГОЛ БҮЛЭГ ЭДЭБХИТЭЙ

Мүнөө үедэ предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинуудта арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнуудай тоосоон дүүрэнтэжэ байнхай. Эдэ тоосоонууд арадай хинагшадай хүдэлмэридэ зүб сэгнэлтэ үгэхэ, түрүү дүй дүршэлые согсолжо, олоной хэрэг болгохо, хүдэлмэриинь эдэбхижүүлхэ гэһэн зорилготой юм. Манай комбинадай арадай хиналтын тоосоото суглаануудта 1000 шахуу хүн хабаадаһан байна.

Комбинадай цеховой 11 бүлэг 168 хүниие нэгэдүүлдэг юм. 9 хүнһөө бүридэһэн гол бүлэгэй бюро цеховой бүлэгүүдые ударидадаг гээшэ. Тиихэдэ гол бүлэгэй дэргэдэ 5 сектор бии болгогдонхой. Шанар, ажалай журам шалгадаг, эмхидхэлэй хүдэлмэриин гэхэ мэтэ секцинүүд тэрэ тоодо оролсоно.

Үнгэрэгшэ, 1980 ондо, мүн байгша оной таба һарын туршада комбинадай арадай хиналтын бүлэг парти болон правительствын шиидхэбэринүүдые дүүргэхын хойноһоо зарим тэды хиналта бэелүүлжэ шадаһан байна. Гүрэнэй түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэнь арадай хиналтын гол бүлэг партийна организаци болон захиргаанай зургаанудта саг үргэлжэ туһалдаг байгаа. Нарин сэмбын комбинадай коллектив арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 17 миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаһан байна. Энэ амжалта туйлахадань арадай хинагшад ехэ үүргэ дүүргээ гэхэдэ алдуу болохогүй ха. Арадай хиналтын гол ба цеховой бүлэгүүд оньһон түхеэрэлгэнүүдые һайнаар хэрэглэхэ, үйлэдбэрилһэн продукциингаа шанар һайжаруулха, материалнууд болон түүхэй эд гамтайгаар, эзэн ёһоор гаргашалха, электрын элшэ хүсэ алмаха гэхэ мэтэшэлэн асуудалнуудаар шалгалтанууд болон рейднүүдые үнгэргэдэг байгаа.

Арадай хиналтын гол бүлэгэй бюро цеховой бүлэгүүдэй ажал ябуулгые һайнаар ударидажа шададаг. Арадай хинагшад үнгэрэгшэ жэлдэ, мүн байгша ондо бүхыдөө 500 шалгалта ба рейднүүдые үнгэргэһэн байна. Нооһо нарин нягтаар шалган илгаха, түүхэй эд һайнаар хадагалха, электрын элшэ хүсэ алмаха, ажалай журам наринаар сахиха, столовын хүдэлмэриие һайжаруулха, вагонуудай зогсодог сагые хороохо гэхэ мэтэшэлэн асуудалда арадай хинагшад гол анхаралаа хандуулдаг юм.

Арадай хинагшад шалгалтанууд ба рейднүүдээ «Комсомолой прожектортэй», партийна болон бусад комиссинуудтай сугтаа үнгэргэжэ, шалгалтынгаа дүнгүүдые «Сахилгаан», «Халаахай» хуудаһануудта, олон хэһэгээр гарадаг «Текстильщик» газетэдэ толилдог байна.

Комбинадай сортлолгын цехэй арадай хиналтын бүлэг ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тэрэниие А. В. Садкова ударидадаг. Электрын элшэ хүсэ, уһа алмаха, хүдэлмэриин саг гүйсэдөөр хэрэглэхэ, продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин соёл культурые дээшэлүүлхэ тушаа асуудалнуудаар эндэ саг үргэлжэ шалгалтанууд эмхидхэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, байгша оной таба һарын туршада тэдэнэр 100 ондоо шалгалта үнгэргэбэ. Тус цехэй арадай хинагшад Суздальцева, Паникоровская, Языкова, Седунова болон бусад эгээн эдэбхитэйшүүлэй тоодо оролсоно.

Һүүлэй үедэ нэхэлгын цех түсэбөө дүүргэдэггүй байгаа. Арадай хинагшад энэ талаар хэмжээнүүдые абажа, гээгдэлдэ ороһоной ушар шалтагааниие элирүүлхэ уялгатай байба. Тус цехтэ тоо бүридхэлгэ муугаар эмхидхэгдэнхэй гээд арадай хинагшадай даб дээрэхи шалгалтануудаар элирүүлэгдээ.

Социалис зөөри хамгаалха тушаа асуудалаар арадай хинагшад олон шалгалтануудые үнгэргэдэг. Комбинадай коллектив гол түлэб үнэн сэхээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһанай ашаар асари ехэ амжалтануудые туйлана. Зүгөөр һэшхэл багатай, өөрынгөө хубиин аша туһые гол шухалада тоолодог хүнүүд манай дунда дайралдана, үнэтэй сэнтэй ээрэгдэһэн нооһон заримдаа хулгайлагдана. Үнгэрһэн жэлдэ 3150 түхэригэй продукци хулууржа абаха һэдэлгэ хэгдэһэн байна. Комбинадай харуулшадай, арадай хинагшадай эдэбхи үүсхэлээр иимэ ехэ продукци хулууха ябадал сарагдаа бэлэй.

Мүн транспортна ажахын, барилга-заһабарилгын цехүүдэй арадай хинагшад һүүлэй үедэ эдэбхи үүсхэлгүйгөөр ажалладаг болоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Түүхэй эд, түлишэ, электрын элшэ хүсэ гамтайгаар гаргашалха, барилгын материалнуудые алмаха гээшэ цехэй арадай хинагшадай гол зорилго болоно. Хирпиисэ болон барилгын бусад материалнууд эзэн бусаар хаягдана гэжэ арадай хинагшад элирүүлһэн юм. Гэбэшье тэдэнэй дохёогоор мүнөөшье болотор хэмжээн абтанагүй.

Арадай хиналтын гол бүлэгэй, тэрэнэй бюрогой хүдэлмэри урид хараалагдаһан түсэбэй ёһоор ябуулагдана. Комбинадай арадай хинагшад олон шалгалтануудые үнгэргэжэ, дутагдалнуудые усадхаһан байна.

Арадай хиналтын бүлэгэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадаһан 115 хүн түлбэритэй нэмэлтэ амаралта абаба. Арадай хиналтын бүлэгэй түрүүлэгшэнэр ба тэдэнэй орлогшонорой семинар һара бүри үнгэргэгдэнэ.

Арадай хиналтын органуудай хүсэн партийна организацинуудай хүтэлбэрилгэһөө дулдыдадаг гээд мэдээжэ. Комбинадай партком арадай хиналтын гол бүлэгэй хүдэлмэриие ходол шэглүүлэн ударидадаг, тиихэдэ цеховой бүлэгүүд партийна эхин организацинуудтай нягта холбоотойгоор хүдэлмэреэ ябуулна.

Манай комбинадай арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнууд КПСС-эй XXVI съездын табиһан асари ехэ зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула эдэбхи үүсхэлтэйгээр, эршэ зоригтойгоор, бухы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байна.

Ю. БОГОМОЛОВ,
Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай арадай хиналтын гол бүлэгэй түрүүлэгшын орлогшо.

ҮНЭН ҺЭШХЭЛЭЙ ХИНАЛТА ДОРО

Хүн зоной элүүр энхые хамгаалха, үбшэнһөө аргалха эмхи зургаанда арадай хинагшадай хүдэлмэри хайшаа шэглэлтэйгээр ябуулагдадаг юм ааб гэжэ һонирхоо һэм. Хяагтын районой арадай хиналтын комитедтэ районой түбэй больницын бүлэгэйхидэй (даагшань Л. А. Синицына) хүдэлмэри яһала һайнаар сэгнэгдэдэг байба.

Медицинын хүдэлмэрилэгшэд зондоо тон хүндэтэй хүнүүд. Тэдэндэ бидэ ами наһаяашье этигэн найдадаг гээшэбди. Тиимэһээл энэ эмхи зургаануудай арадай хинагшадай хүдэлмэри өөрын онсо шэнжэтэй. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Арадай элүүрые хамгаалалга саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд болон медицинын эрдэмые хүгжөөхэ тухай» тогтоолые хүтэлбэри болгон, больницын арадай хинагшад бухы хүдэлмэриеэ түсэблэн ябуулна. Энэ бүлэгэйхид эмшэлэлгын, мүнгэн һангай, ажахын, ажалшадай мэдүүлгэ болон гомдолнуудай дүрбэн сектор боложо, тус тустаа харюусалгатай уялгануудые даажа абанхай. Тиихэдэ сектор бүхэн өөһэдын тусхай постнуудые тогтоонхой. Тэдэнь 19 хүнһөө бүридэнэ. Жэшээлхэдэ, врач Н. Макаровай даадаг ажахын сектор больницын эдеэ хоолой блогто шалгалтануудые хэжэ, продуктнуудай шанар, орошо, зүбөөр хэрэглэлгые хинадаг юм. Энэ секторэй гэшүүд эмэй хооһорһон амһартануудые саг соонь аптекэдэ тушаалга, электрын элшэ гамтайгаар гаргашалга анхарал дороо абанхай. Санитарно-транспортын хэр зүбөөр ашаглагдадагынь мүн лэ тэдэнэй һэргылэмжэдэ байдаг.

Врач Наталья Павловна Мунгаловагай даадаг эмнэлгын секторэй гэшүүдэй һанаагаа табиха, шалгаха юумэн олон. Тэдэнэр больницын хүтэлбэрилэгшэдтэ хүнүүдые эмнэлгын, үбшэнтэниие харууһалалгын культурые дээшэлүүлгээрнь нилээд ехэ туһа хүргэнэ. Энэ талаар больницын хүдэлмэришэдэй албата уялгаяа дүүргэлтэнь арадай хинагшадай һонор анхарал доро хододоо байдаг юм.

Үбшэнтэнэй түргөөр һайн бололгодо, шадамар оролдолгогой эмшэлэлгэдэ эдэнэр онсо анхаралаа хандуулна. Үбшэнтэнэй хүл дээрэ ободожо, ямаршье зэмдэггүй ажал хүдэлмэридөө бусалга эмшэлэгшэ бүхэнэй оролдолгые, тэрэнэй мэргэжэл түгэсые гэршэлдэг гээшэ ааб даа. Тиимэһээ болзорто сагһаа үнгэржэ һулараһан эм домуудые хэрэгсэлһээ зайсуулга, тэдэниие зүб гуримаар хадагалалга тон ехэ удха шанартай. Энэ бүгэдэдэ арадай хинагшад тон һэримжэтэй байдаг юм.

— Элдэб ёһоной мэдүүлгэ, гомдолнуудые бидэ шэнжэлдэг, харадаг гээшэбди,— гэжэ мэдүүлгэ, гомдолнуудай секторые даагша К. Н. Потехина хөөрэнэ. — Манда ороһон мэдүүлгэ бүхэнэй мүрөөр тодорхой хэмжээнүүд тэрэ дарыдаа абтадаг гурим наринаар сахигдана.

Иигэжэ эндэхи арадай хинагшадай бүлэгэйхид үндэр үүргэдээ хүрэмөөр, харюусалга ехэтэйгээр хүдэлмэрилнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын районой түбэй больницадахи арадай хинагшадай бүлэгэй гэшүүд (зүүн гарһаа) Л. А. Синицына, Н. Макаров.
Е. СУРМАЧАЙ фототекст.

ГВАРДИИН ПОЛКОВНИК

ХЭНШЬЕ, ЮУНШЬЕ МАРТАГДААГҮЙ

Никифор Ильич Зимин 1938 оной февраль һараһаа 1941 оной ноябрь болотор КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлһэн юм. Богонихон болзор соо тэндэ хүдэлбэшье, һайн һанаатай, һайхан сэдьхэлтэй, ажалша бэрхэ энэ хүн районой ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй, нэрэтэй солотой болоо һэн. Тэрэ журам һайнтай, өөртөө, хамта хүдэлдэг нүхэдтөө эрилтэ ехэтэй, бэрхэ эмхидхэгшэ, ёһотойл партиина хүдэлмэрилэгшэ бэлэй. Тиимэл тула 1940 ондо Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан намтартай.

Дүшөөд оной үеэр республикымнай предприяти, организаци, совхоз, колхозуудта ниитэ-оборонно хүдэлмэридэ анхарал ехээр табигдадаг байгаа. Энээндэ илангаяа залуушуул, комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаададаг һэн. Зэдын районой сельсэ, сомоной Совет бүхэндэ морин сэрэгэй, артиллериин взводууд, эскадронууд, батарейнууд байгуулагдаад, модон буу, һэлмэ, пулемет, гранат гэхэ мэтээр «зэбсэгжэнхэй» байһан юм.

Нютаг бүхэндэ байгуулагдаһан сэрэгэйхидтэй һуралсал, наадан ходо үнгэргэгдэдэг бэлэй. Тэдэнине КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Н. И. Зимин (тиихэдэ тэрэ полкын комиссарай зиндаатай байһан), секретарьнар нүхэд Хубанов, Григорьев, районой Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Е. М. Ушнаев гэгшэд хүтэлбэрилдэг һэн. Сэрэгэй наадан хабарай тарилгын, тэжээл бэлэдхэлгын, ургаса хуряалгын урда тээхэнэ үнгэргэгдэжэ, тэдэ шухала кампаниинуудта ажахынуудай ямар бэлэдхэлтэй байһан ушар нэгэ мүрөөр шалгагдадаг байгаа. Нааданай үедэ «хүнгэн кавалери» гэжэ отрядууд байгуулагдаад, ниитын адуу мал, ажал хүдэлмэри хинадаг, тиихэдэ ажалшадай дунда лекци, элидхэл уншагдадаг, хөөрэлдөөн үнгэргэгдэдэг, рилгууламжын хүдэлмэри ябуулагдадаг һэн.

Дайнай урда жэлнүүдтэ залуу хүбүүд ябаһан, мүнөө буурал толгойтой үбгэд болошоһон зэдынхид мүнөө нигэжэ хөөрэдэг: «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ фронтдо ябахадаа, Никифор Ильичые нэгэнтэ бэшэ дурсан һанагша һэмди. Тэрэнэй зааһан заабари, һургаһан һургаал тэмсэл, илалтадамнай тон ехэ туһа хүргэһэн юм». Н. И. Зимин иимэ сэгнэлтэдэ хүртэхэл ёһоороо хүртөө. Тэрэ бага наһанһаа хатуу шэрүүн ажабайдалай амта яһалал амсаһан байха.

Н. И. Зимин 1901 ондо Пензенскэ областиин Галипийскэ районой Потьма гэжэ тосхондо таряашанай бүлэдэ түрэһэн байгаа. Бага наһандаа үншэрһэн юм. 1917 оной үбэл Омск хото ерэжэ, түмэр замай мастерскойдо хүдэлмэришэнөөр ороо. Тэндэ 1919 оной хабар болотор хүдэлөөд, Ново-Николаевск (Новосибирск) ошожо, түрүүшээр Обь мүрэнэй пароходстводо ашаа буулгагшаар, һүүлээрнь модоной заводто хюреэдэгшээр ажалаа. 1919 оной декабрь һарада Никифор Ильич Улаан Армида һайн дураараа жагсажа, Ново-Николаевскын ГубЧК-гай сэрэгшэ болоһон юм. Тиихэдээ гартаа буу барин, ангиин дайсадтай нилээд тэмсэл хэһэн байна. 1920 оной февраль һарада РКП(б)-гэй гэшүүнэй билет абаһан юм.

1920 оной март һарада коммунист Зимин Ново-Николаевскын ГубЧК-гай мэдэлэй 48 дахи морин сэрэгэй тусхай эскадрондо эльгээгдэжэ, албаа үргэлжэлүүлээ. Тэрэ оной май һарада Никифор Ильич морин сэрэгэй взводой политругаар томилогдоһон, эскадроной партиина ячейкын секретаряар һунгагдаһан юм. Дурсагдаһан эскадрондо алба хэхэ сагтаа нүхэр Зимин Колчагай полковник Алиферовэй бандануудтай, бусад дээрмэшэдтэй болоһон хатуу тулалдаануудта хабаадалсаһан байна.

Партиин бэгэн революциин хэрэгтэ үнэн сэхэ, оролдосотой бэрхэ сэрэгшые командовани 1921 оной һүүл багаар политругуудай военно-политическэ һургуулида эльгээгээ һэн. Тус һургуулияа дүүргээд, 1922 оной намар Новосибирскын ГубЧК-гай 24-дэхи тусхай полкын морин сэрэгэй эскадроной политрук байгаа.

1926 оной сентябрь һарада хилэ сахидаг сэрэгшэдэй политчасть нүхэр Зиминие комвузда һурахыень Свердловск хото эльгээгээ һэн. Гурбан жэл һуража, тэрэниие дүүргэһэнэйнь һүүлээр, ВКП(б)-гэй ЦК-гай кадрнуудай таһаг Никифор Ильичые ВКП(б)-гэй Буряадай обкомой мэдэлдэ эльгээгээ. Тиин ВКП(б)-гэй Улаан-Үдын горкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагшаар хүдэлөө. 1930 оной сентябрь һарада ВКП(б)-гэй Тарбагатайн райкомой нэгэдэхи секретаряар һунгагдаад, 1933 оной ноябрь болотор хүдэлөө, һүүлээрнь бронетанкова заводто бүлэгүүе даагшын, Зүүн-Сибиириин крайгүйсэдкомой харгы замай проектнүүдэй таһагай начальнигай тушаалнуудые ээлжэ байгаа.

1935 оной февраль һарада ВКП(б)-гэй Зүүн-Сибириин крайком нүхэр Зиминие дахинаа партиина хүдэлмэридэ эльгээбэ. Тиин ВКП(б)-гэй Шэтын областиин Быркинскэ райкомой секретаряар, ВКП(б)-гэй Буряадай обкомой кадрнуудай таһагай инструктораар, ВКП(б)-гэй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлөө. Тэрэ тушаалда байтарнь, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилээ. 1941 оной ноябрь һарада Никифор Ильич ВКП(б)-гэй ЦК-гай тогтоолой ёһоор республикынгаа 15 партиина хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта сэрэгэй албанда абтажа, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Сэрэгэй-политическэ академидэ богонихон саг соо һураһанайнгаа һүүлээр, фронт эльгээгдээ бэлэй. Калининскэ фронтын 1-дэхи мехкорпусой 35-дахи мехбригадын комиссараар томилогдоод, Ржев, Баруун-Двина, Ломоносов шадар болоһон байлдаануудта хабаадаа. 1943 ондо Курскэ дүхэригтэ болоһон гал дүлэн соогуур ябажа гараа.

1943 оной декабрь һарада ябаган сэрэгэй командирнуудай һургуули дүүргэһэн подполковник Зимин 1-дэхи Прибалтийскэ фронтын 24-дэхи тусхай танкнуудай полкын командирай орлогшоор томилогдоо һэн. Тиин Белоруссиин, Прибалтикын газар дайдануудые дайсадһаа сүлөөлэлсөө. Хүндөөр шархатаад, бэе махабадайнгаа заһарһанай һүүлээр, 3-дахи Украинскэ фронтын 4-дэхи гвардейскэ армиин 1891-дэхи танкнуудай полкын командирай орлогшоор томилогдоо һэн. Тиин Австрие сүлөөлэлсөөд, Венэ хотодо Илалтын үдэрые угтаа.

Дайнай хойто жэлнүүдтэ Никифор Ильич Зимин һуралсалаа үргэлжэлүүлбэ. Офицернүүдэй мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсануудай багшаар хүдэлөө. 1954 ондо Молдавиин ССР-тэ нэгэ городой военкомоор томилогдоһон юм. Тэндэһээл полковник зиндаатай пенсидэ гараһан байна.

Пенсидэ байхадаа залуушуулые сэрэгэй-патриотическа талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа. 1972 ондо Никифор Ильич Зимин наһа бараһан байна. Партиин, дайнай, ажалай ветеран Эхэ оронойнгоо урда габьяа ехэтэй байһанайнгаа түлөө олон орден, медальнуудаар шагнагдаһан юм.

С. ХАНДАЖАПОВ,
Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай ветеран.

Спорт

ТОБШОХОНООР...

БАРИЛДААН. Бүхэдэлхэйн студентнэрэй зунай XI наадануud июлиин 19-дэ социалис Румыниин ниислэл—Бухарест хотодо нээгдэхэнь. Энэ жэлэй Универсиадын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахын тула залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион, байгша ондо СССР-эй чемпионадта мүнгэн медаляар шагнагдаһан, уласхоорондын классай спортын мастер Борис Будаев оронойнгоо студентнэрэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, эдэ үдэрнүүдтэ Минск шадархи «Стайки» гэдэг олимпийскэ баазада һуралсал һорилго хэжэ байна.

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Румыниин болон РСФСР-эй суглуулагдамал командануудай нүхэд ёһоной заншалта мүрысөөн Бухарестдэ болобо. Буряадай багшанарай институдай студентка — командна тоосоогоор дэлхэйн чемпионка, СССР-эй чемпионка, уласхоорондын классай спортын мастер Татьяна Позднякова тус мүрысөөндэ 3000 метртэ урилдахадаа, илажа гараа. Энэ хадаа нютагаймнай басаганай ээлжээтэ ехэ амжалта болоно.

* * *

СССР-эй ба США-гай суглуулагдамал командануудай хоорондо хүнгэн атлетикээр нүхэд ёһоной мүрысөөн Ленинградай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Түбэй стадион дээрэ болобо. Эндэ манай ороной команда 204 : 178 тоотойгоор илаа. Манай нютагай басаган Татьяна Позднякова 3000 метрые 8.34,8 минута соо гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Урда тээнь тэрэ иимэ үндэр үрэ дүн харуулаагүй юм. Энэнь байгша ондо дэлхэй дээрэ туйлагдаһан эгээл үндэр ехэ амжалта мүн гэхэ гү, али хүнгэн атлетикын бүхы түүхэдэхи дүрбэдэхи үрэ дүн болоно.

БОКС. Боксоор Москвагай түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн ниислэлэй «Крылья Советов» гэжэ Спортын ордон соо боложо дүүрэбэ. Арһан бээлэйн 130 гаран шадабаритад энэ ехэ нааданда хабаадаһан байна. Нютагаймнай хүбүүн — бэрхэ тренер Дүлзэн Бабудоржиевай һурган һориһон һурагша, мүнөө Москвагай Түбэй физкультурын институтда һурадаг спорт... мастер Базар Цыденов хүн... шэг шэгнүүртэ (57 кг) ила... ниислэл хотын чемпионой ... рэ зэргэдэ гурбадахяа хүр... бэ.

* * *

СССР-эй Спорткомите... шиидхэбэреэр манай рес... ликын суглуулагдамал ком... дын гэшүүд—нёдондо РСФ... эй чемпионадта хоёрдо... һуури эзэлһэн Зүүн Сибир... технологическа институдай с... дент Валерий Галданова, 19... ондо «Байгал» журналай ш... да хүртэхын түлөө бүхэсо... на мүрысөөндэ илаһан Бур... дай багшанарай институ... студент Валерий Иванов... боксоор СССР-эй спорт... мастерай нэрэ зэргэ олгогд... бо.

* * *

Боксоор СССР-эй Зэбсэг... Хүсэнүүдэй түрүү һуури эз... хын түлөө мүрысөөн Ташке... хотодо болобо. Нютагаймна... хүбүүн — мүнөө Москвад... ажаһуудаг, Европын чемпио... надта бронзо медаляар ша... нагдаһан уласхоорондын кла... сай спортын мастер Але... сандр Дугаров түгэсхэлэй на... данда Шэтын Сергей Дран... ковые илажа, чемпионой н... рэ солодо дүрбэдэхеэ хүр... төө. Вячеслав Мрадымов хүн... дэшэг шэгнүүртэ гурбада... һуурида гараһан байна.

* * *

Июлиин 17-до Каунас хото... до эхилхээ байһан СССР-эй... һургуулинуудай һурагшад... XVI Спартакиадын түгэсхэл... мүрысөөндэ спортын масте... Дүлзэн Бабудоржиевай һу... рагша — энэ жэлдэ Хори... дунда һургуули дүүргэһэн... Сергей Дашиев хабаадаха юм.

ГИИР ҮРГЭЛГЭ. Спорты... национальна зүйлнүүдээр С... бирь болон Алас-Дурна... гэй зоны мүрысөөн Якутс... хотоһоо 90-ээд километр... байдаг Намцы гэжэ район... түбтэ үнгэргэгдэбэ. Мана... республикын спортын нэр... хүндые гансал гиир үргэгшэд... хамгааһан байна. С. Леонов, П. Хохлов, В. Шитин гэгшэд — хоёрдохи, харин П. Пачков... ский болон Д. Зайцев гурба... дахи һууринуудта гараа.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ТАСС АПН ХИЛЫН СААНАҺАА

СТАЧКЫН ХҮДЭЛӨӨН УЛАМ ҮРГЭДЭҺӨӨР

НЬЮ-ЙОРК. Хуулита эрилтэнүүдыень хангахала арсаһан засагаархидай ба монополинуудай хархис ябуулга буруушаан бодогшо ажалшадай стачкын тэмсэл Холбоото Штадууд дотор улам үргэлэн бадаржа үргэлжэлһөөр. Массачусетсын штадууд, округууд болон муниципалитедүүдэй алба хаагшадай американ федерацида хабаатай 25 мянган хүдэлмэрилэгшэд забастовко соносхобо. Энэ штадай засагай дуриаанууд «муу байдалтай болоһоноо» дурдан, ажалшадай салин хүлһые дүрбэн недели шахуу соо түлөөгүй байһаар. Тэндэхи профсоюз Сан-Хоседэ (Калифорни штат) алба хаагшадай стачка эмхидхэбэ. Салин хүлһэ түлэхэдөө, эхэнэрнүүдые доромжолхоёо болихо гэһэн эрилтэ стачкашад муниципалитедэй урда табина. Нью-Джерси штадтахи гүрэнэй алба хаагшадай забастовко хоёр неделиин туршада үргэлжэлжэ байнхай.

Джорджи штадай «Джорджия Пауэр» гэдэг энергетическэ компаниин предприятинууд хүдэлмэрилхэеэ болишоо. Электригүүдэй профсоюз дотор нэгэдэһэн тэрэ компаниин хүдэлмэришэд, алба хаагшад эдеэ хоолон, эдлэхэ зүйлнүүдэй үнэ ёһэгүүлэй хүндэржэ байһантай дашарамдуулан, салин түлөөһөө нэмээлтэхэ зорилготой забастовко соносхобо.

«Нортуэст ориент Эйрлайнз» гэдэг авиакомпаниин эзэд забастовкын һүжэрхэһөө айгаад, салин хүлһэ нэмээхэ, ажаллаха арга һайжаруулха тухай алба хаагшадай эрилтэнүүдые зарим тэды хангаха баатай болоһон байна. Буһалгаалан бодогшодой түрүүшын пикедүүдэй харагдаһандань лэ компаниин захиргаан буултануудые хэбэ.

Гэхэ зуура, авиакомпаниин алба хаагшадай профсоюзай һанамжын ёһоор, тэдэ буултанууд дутамаг байна. Профсоюзай юрын гэшүүд захиргаанай дурадхаһан ажалай шэрэ үзэсэжэ буруушааха янзатай.

ВАШИНГТОНОЙ ҮМЭЛЭЛГЭ ДОРО

БЕЙРУТ. «Израилиин авиаци 48 часай туршада Ливан хүдар хоёр дахин агаарһаа добтолбо» гэһэн сошордолтой мэдээсэлнүүдээр ниислэлэй газетэнүүд нээгдээ.

Израилиин сэрэгэй командовани бомбодохо үдэр, час болон газараа һайса һунган тодорхойлһон байгаа. Воскресениин үдэр, ниислэл хотын зоной амархала олоороо суглараһан газарнуудта — Бейрудһаа оройдоо 15—17 километрэй зайда байдаг Дамур, Нааме хотонуудые Тель-Авив бомбодобо. Арбагаран «Фантомууд», «Ф-15», «Ф-16» гэжэ самолёдууд амгалан зоной толгой дээрэ ракетэнүүд ба бомбонуудые хаяа. Израилиин шунахай ёлонууд байрын олон гэрнүүдые, хэдэн предприятинуудые тооһон тоборог болгоһон, хэдэн арбаад автомобильнуудые шатааһан байна. Зэрлиг бүдүүлиг добтолгоһоо шалтагаалан, олохон хүнүүд алуулһан ба шархатаһан, орохо гэр байрагүй үлэһэн байха юм. Түймэр сарагшад, абаралгын бригаданууд һүни орой болотор галтай тэмсэһэн, гэр байшангуудаа һандархайнуудые арилгаһан байгаа.

Израилиин оборонын министрэй орлогшо Зиппори добтолгын дүүргэгдэһэнэй һүүлээр Ливан тушаа шэнэ заналтануудые хэхэ зуураа, «сэрэгэй ябуулгануудайнгаа дэлисэ хэмжээе улам үргэдхэхэ, Ливанай газар дайдын гүн хүдар сохилтонуудые хэжэ үргэлжэлхэбди» гэжэ мэдүүлбэ.

АНГЛИ: «ЗАЛУУШУУЛАЙ ЁҺОТОЙ ДАЙН ЭХИЛЭЭ»

ЛОНДОН. Эдэ үдэрнүүдтэ Великобританиин радиогой ба телевидениин һониной программанууд дайнай мэдээнүүд шэнгеэр дуулдадаг байгаа. Эрхэ сүлөөгүй байдал буруушааһан, ороной сагаан ба хара шарайтай залуушуулай ехэ буһалгаануудай боложо байгаа нютагуудые улаанаар түхэреэлэн тэмдэглэһэн картанууд телевизорнуудай экранууд дээрэһээ харуулагдана. Иимэ буһалгаануудай долгин замханагүй, хоёрдохи неделеэ Британиин олтирогуудай промышленна томо түбүүдтэ сасаран түхэжэ байнхай.

Булад каска малгайнуудтай полициинхидай кордонууд, шатаһан гэр байранууд, магазинуудай һандаагдаһан витринэнүүд һүүлэй үдэрнүүдтэ Англиин городуудай үйлсэнүүдтэ юрын үзэгдэл болонхой. Июлиин 12-ой һүни Лейстер хотодо залуушуулые полициинхидай намнаһан шанга тулалдаанууд болоһон байна. Тэндэхи полициин 600 гаран сагдаанар, тэрэшэлэн «гурим сахигшадай» подразделенинүүд сүхэрэн зэбүүрхэһэн хүбүүд болон басагадые намнаха наншахын тула хүршэ районуудһаа яаралтайгаар асарагдаа. Лондондо, Бирмингемдэ залуушуулай ехэ буһалгаанууд дахин болобо. Великобританиин 20 шахуу городто буһалгаан болоһоор.

Англиин «правительство буһалгаануудта хабаадаад, баригдажа хаагдагшадай хэрэг хараха тусхай сүүдүүдые бии болгохо тухай асуудал яаралтайгаар зүбшэлжэ байна» гэжэ «Обсервер» газетэ мэдээсэнэ. 1967 ондо болюулагдаһан «гурим эбдэлгэ тухай хуулинс» һэргээжэ магад байна. Тэрэнь Англиин городуудай үйлсэнүүдтэ болоһон ямаршье үймөөн дараха хэм хизааргүй эрхэнүүдые полицида олгодог байһан. Хара шарайта залуушуулай буһалгаанууд мүнөө тон ехэ дэлисэ хэмжээтэй болоод, нютагай хэблэлшье тэдэниие «бунт» гэжэ сэгнэхээ болинхой. Орон дотор «залуушуулай ёһотойл дайн эхилээ» гэжэ «Обсервер» сэхэ бэшэнэ. Великобританиин залуу үетэнэй хүлгөөн июлиин 3-да Лондоной Саутхол гэдэг районда эхилһэн аад, мүнөө үргэн ехэ восстани болон дэбэрэнхэй. «Оронмнай дэлхэйн хоёрдохи дайнһаа хойшо үзэгдөөгүй ехэ социальна зүришэлдөөтэ байдалда ороод байна» гэжэ Лондоной «Санди Таймс» мэдэрхэ баатай болобо.

ДҮРЭ БУЛЯАЛДАЛГЫН БАРИЛДААГААР СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ 68 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ олимпийскэ чемпион Сайпулла Абсаидов (Махачкала) уласхоорондын классай спортын мастер, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Борис Будаевтай уулзаһан байна. Энэ шанга тэмсэлдэ манай бэлигтэй бэрхэ залуу барилдаашан мүхөөгөө үгтэнгүй мүрысэжэ, оройдоол нэгэ очкогоор шүүгдэжэ, мүнгэн медаляар шагнагдаба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Будаев суута барилдаашанай хүлдэнь орожо, үргөөд хаяхые зэһэжэ байна.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ЭЛҮҮР ЭНХЫН БУЛАН

ТАМХИНАЙ ХОРОН ТУХАЙ

Тамхи татаха гээшэ бэеэ хорлоһон хэрэг гэжэ хүн бүхэн тухайлхашье, мэдэхэшье. Тиибэшье тамхишадай тоо олошороһон зандаа. Тамхинда шунаһан хүнүүд энэ муу заншалһаа һалахаяа хүсэд эрмэлээдэггүй гү, али энээнээ орхихо хүсэ шадалгүй байшадаг.

Тамхи таталга гээшэ тамхишадай болон хажуудахи хүнүүдэйнь бэедэ ямар хоро хүргэдэг байһан тушаа үшөө дахин хөөрэлдэе.

Тамхинай утаан хүнэй бэедэ хоротой юм гэжэ үнинэй мэдээжэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ тамхинда, тэрэнэй утаан соо гурбан зуу гаран хорото зүйлнүүдэй бии байһаниинь элирүүлэгдэнхэй. Тэдээнэй дунда хүнэй бэедэ аргагүй хоротой никотин, аммиак, синильнэ кислота, угарна газ, органическа элдэбын кислотанууд оролсоно.

Тамхи татажа байхада, 80—90 процент хорониинь утаанаар уушханда хүрөөд, тэндэһээ шуһанда нэбтэрэн ороно. Үшөө тиихэдэ никотин шүлһэнөөр залгигдаад, хото хоолой сооһоо шуһанда нэбтэрдэг байха юм.

Никотинай хорото үйлэ эгээн түрүүн нервнэ системэдэ, тэрэнэй бүхы һалаануудтань нүлөөлдэг байна. Ехээр тамхинда ороһон хүн түргөөр эсэдэг, уур сухалтай болодог.

Тамхишад тамхияа татахадаа, ажал бүтээсэтэй, ухаан гүйсэтэй болодог гэжэ эндүүрдэг. Үнэн дээрээ бэедэ шэнгэһэн никотин гансал саг зуура уураг тархиин шуһанай ябасые түргэдхэжэ, бэеынь хүнгэн, нервыень номгоруулһан шэнги болодог. Гэбэшье удангүй уураг тархиин һудаһан дахин уйтаржа, тамхишад дахин дахин тамхяа татаха баатай болодог. Нигэжэ нэгэ үе-үе болоод лэ тамхидхадаа, бэеэшье хорлодог, ажалдаашье һаад татадаг байна. Жиирэй тамхишад ажалайнгаа үдэрэй 15 процент сагыень тамхи татажа үнгэргэдэг гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.

Шуһанай һудаһануудые никотинай агшаан уйтаруулхадань, шуһанай гүйдэл аалирдаг, тиихэдэнь шуһанай дараса ехэдэдэг, зүрхэнэй үбшэн, хото хоолойн шарха бии болгодог гэжэ мүнөө үедэ мэдээжэ болонхой.

Тиимэһээ СССР-эй Медицинын наукануудай Зүрхэнэй үбшэ шэнжэлдэг Мясниковой нэрэмжэтэ институдай мэдээсэлэй ёһоор, тамхи татадаг 50—59 наһатай эрэшүүлэй табанай нэгэниинь зүрхэ-һудаһанай үбшэнтэй байдаг байна.

Тамхинай утаан соо хорото хабдарнуудые, илангаяа уушханай рак, хотын, улаан хоолойн бадаган гэдэг үбшэ бии болгомоор химическэ аяар 15 бодос бии гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

Рагтай тэмсэдэг американ бүлгэмэй 187 мянган хүниие ажаглан хараһадань, уушханай рак үбшөөр үбдэжэ үхэһэн зоной тоо соо тамхишад 20 дахин олон байба.

Тамхинай утаан соохи аммиак, элдэб кислота мэнгээрһэн хоолойе үрбэгэнүүлдэг, хабдартай болгодог байна.

Тамхинай утаанай 68 процент хорониинь дүтэ байһан хүнүүдые хорлодог гэжэ тусхай шэнжэлгэнүүд гэршэлнэ. Олоороо һуугаад тамхи баалуулдаг комната соохи агаарынь угарна газаар аргагүй ехэ байдаг, тиимэ утаан соо тамхи орой татадаггүй хүн 1 час соо байбал, өөрөө 4 сигаретэ татажархиһан жэшээтэй болодог гэжэ баһал тусхай шэнжэлгэнүүд элирүүлээ. Тамхишадтай суг байдаг гү, али суг ажалладаг 70 процент хүнүүдэй нюдэниинь улайжа үбдэхэеэ һаналаг, 30 процент тархяа үбдэдэг, 25 процент хии ханяадаңда нэрбүүлдэг байна.

Һургуулиин наһанай ургажа ябаа үхибүүдтэ, залуу басагад ба эхэнэрнүүдтэ элдэб хроническа үбшэнтэй хүнүүдтэ никотинай хойшолонгууд илангаяа ехээр үзэгдэдэг.

Хүнүүдэй тамхи татажа һураһан ябадалынь һонирхолтой шэнги. Тамхи татадаг 1518 эрэшүүлэй, 257 эхэнэрнүүдэй тус тустаа 26—25 процентнь тойроод байһан зониие һажааһан, 3,7 процентнь эрэшүүл ба 5,6 эхэнэрнүүд тураха һэдэлгэтэй, харин эхэнэрнүүдэй 35 процентнь гансаардаһанһаа гү, али ажабайдалай элдэб урагшагүйдэлгэһөө боложо тамхилжа һураһан байба.

Тиигэбэшье статистикын хэлэдэгые мартажа болохогүй даа. Юуб гэбэл, ехээр тамхи татадаг зоной олониинь инфаркт гү, али зүрхэнэй ондоошье үбшэнһөө наһа барадаг, уушханай рак тэдэнэндэ 11 дахин олон үзэгдэдэг, уушханай рагтай 100 хүнэй 80-ниинь тамхишан лайрададаг.

Тиимэһээ тамхи таталга хадаа арад зондо аргагүй ехэ хохидол үзүүлдэг, хүнэй бэеынь айхабтар ехээр хорлодог байна гээшэ. Тэрээнтэй тэмсэхэ, тамхинай ямар хохидол үзүүлхэ тухай ябуулганууд медицинскэ ба социальна ехэ удхатай хэрэг мүн. Тиимэ ябуулганууд һүүлэй жэлнүүдтэ манай орон доторшье хэгдэжэ эхилэнхэй.

Илангаяа Сочи городой медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй эхилһэн ажалынь ехэ һайшаалтай байна. Курортын аргада тамхи таталга ехэ хойшолон, хохидол үзүүлнэ гэжэ ойлгоод, тэдэнэр тамхинтай эрид тэмсэжэ эхилһэн байна. Энэ хэрэгые тэндэхи партиина, совет эмхинүүд халуунаар дэмжэжэ, «Сочи городые тамхи татадаггүйшүүлэй хото болгоё!» гэжэ уряа гаргаһан байна. Мүнөө партиин Сочиин горкомдо, городой элүүрые хамгаалгын эмхинүүдтэ, газетэнүүдэй редакцинуудта хүдэлдэг хүнүүд тамхи татадаггүй заншалтай. Тэндэхи медицинын хүдэлмэрилэгшэд, багшанар, болон бүхы бусад организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд ажалай үедэ тамхи баалуулхаяа болинхой.

Энээн тушаа арадай депутадуудай Краснодарай хизаарай Соведэй сесси дээрэ «Тамхи таталгатай тэмсэхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн тусхай шиидхэбэри абтаһан байгаа.

Энээниие бэелүүлэн, багшанарай институдай ректор И. А. Батудаев тусхай захирамта гаргажа, институдай һуралсалай корпус соогуур, хамтын байрануудта тамхи татахые хориһон байна. Мүнөө үедэ институдай бүхы факультедүүд тус тустаа тамхинтай тэмсэхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалаад, тэдэниие бэелүүлжэ эхилээ.

Түбхын түрүүндэ бидэнэй өөһэдөө ажалай үедэ, студентнэрэй хажууда тамхи татахагүй, тэдэнэйнгээ тамхилхые харабал хорихо, тамхинай хорон тухай ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха, лекци уншаха, кино харуулха ёһотой болонхойбди. Тамхи таталгантай эрид тэмсэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ мэдэнэбди. Зүгөөр энэ хүдэлмэридэ партиина, профсоюзай болон комсомолой организацинуудай эдэбхитэ олоороо хабаадаха зэргэтэй.

С. ЦЫРЕТОРОВ,
Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай багша, медицинын эрдэмэй кандидат.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Тэжээл бэлэдхэлгэдэ бултадаа хабаадая» — КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь А. У. Модогоевой статья. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — материалнуудай суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Һайн һайхан ёһо заншалнууд» — О. Казанцевай статья. «Ажахые хүтэлбэрилэлгые нарижуулан һайжаруулха тусэбөөр хараалагдаһан сэбэр олзо». «Заабари хүлеэһэн зандаа» — Н. Тохонтовагай статья. «Түрэл орон доторнай» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүдһээ. «СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа».

Гурбадахи хуудаһанда. «Юумые ёһо соонь хэрэглэлгэ — хүнэй соёлой гэршэ» — В. Мантатовай статья. «Социалис оронуудта» — ТАСС-ай мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. «Бүмбэрсэг дэлхэйн һонин» — ТАСС-ай корреспондентнүүдэй хилын саанаһаа эльгээһэн тобшо мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Шэнэ фильм. «Гараса дээрэ моридоо һэлгэдэггүй юм» — В. Дугаровагай бэшэһэн рецензи. «Шэнэ һонин, үйлэ хэрэгүүд, тоо, баримтанууд» — суглуулбари. Спорт. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — А. Н. Толстой. «Никитын бага наһан». 10.50—Н. Лысенкын нэрэмжэтэ конкурсын лауреат С. Юсов наадаха (скрипкэ). 11.20—«Ан амитадай ажамидарал». 12.20—Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — «Сибирь ба Алас-Дурнын хизаараар»—киногой программа. 16.30—«ПТУ ямар мэргэжэлдэ яажа һургадаг бэ?» «Таряашад».

Улаан-Үдэ. 17.00—«Саяан»—хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 17.25 — «Байгал» — программа.

«Орбита». 18.00—Брест хотодо дайнай ветерануудтай болоһон уласхоорондын уулзалга.

Улаан-Үдэ. 18.15—«Хяагтын комсомолой мүндэлһэн үдэр» гэһэн дамжуулга. 18.55—Киножурнал. 19.05—«Партиина манай хэрэгүүд». 19.35—Киножурнал.

«Орбита». 19.45 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 20.00—Политическэ асуудалнуудаар хөөрэлдөөн. 20.15—«Волга-Волга»—уран һайханай фильм. 22.00—«Время». 22.35—«Хаана? Юун? Хэзээ?»—телевизионно викторинэ. 23.35—«Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00—«Ну, что же ты, папа!» Телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (1-дэхи сери, ГДР). 14.05 — «Хүбүүдүүд, урагшаа!». 14.50—«Сестрица-Аленушка и братец-Иванушка», «Осторожно, щука»—мультфильмнүүдэй программа. 15.20—Концерт. 15.50 — «Отар Тактакишвили». «Хүгжэмэйнь хуудаһануудаар». 17.00 — Ород композиторнуудай зохёолнуудаар концерт. 17.30—«Ород хэлэн».

Улаан-Үдэ. 18.00—«Агитаторнууд ба политинформаторнуудта туһаламжа».

«Орбита». 18.15—«Бултадаа—эбтэй зэтэй бүлэ». 18.45—«Горнистнууд, харюусагты!». 19.15 — «Зураг бүридэнь—наран». 19.30 — 19.45—Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Соносхолнууд.

«Орбита». 19.55—Дамжуулгын программа. 20.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 21.00—«Амгалан нойрсогты, бага-шуул!». 21.15—Уһа руу һүрэлгөөр СССР-эй чемпионат. 22.00—«Время». 22.35 — «Душечка»—телевизионно уран һайханай фильм. 23.50 — «Бүхы үе сагай хабар» — телевизионно баримтата фильм. 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак»—«Пахтакор».

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай мүнөөдэр сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, саг зуура бороо орохо, аадарлаадшье абаха. Баруун тээһээ секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха, аадарай үедэ һалхинай хүсэн секундын 14 метртэ хүрэхэ. Үдэртөө 25—30, зарим районуудта 18 градус хүрэтэр дулаан болохо.

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ шиигүй нойтон орохогүй, баруун тээһээ секундын 3—8 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 28—30 градус дулаан байха.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ.

Манай газетын удаадахи номер байгша оной июлиин 17-до гараха.

«Буряад үнэн» газетын штатнабэшэ фотокорреспондент байһан
Леонтий Яковлевич ХАЙДУРОВАЙ
наһа бараһан ушарһаа тэрэнэй гэр бүлынхидтэ, түрэлхидтэ редакцимнай хүдэлмэрилэгшэд гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ. Хүдөөлүүлгэнь июлиин 16-най 14 часта Коммунистическэ үйлсын 44-дэхи гэрэй 1-дэхи квартираһаа.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-03564. Заказ № 163. Индекс 5901.